

מהדורת קרן טלל ברכה

שנה י' (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• יתשי •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" טרזייה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זצ"ל

טז | עבודת ה' לא תלויה
אף פעם באחרים
מילתא חדת"א

יב | הניחם שחתחפך
נצוץ אורה חסיד לפי שש השבוע
ספור ויהלום

ג | בשמחתלל הישועה
צריך להרבות בתפילה
אוצר פניני החסידות

העלונים: ספור ויהלום • מילתא חדתא • ובחרת בחיים • אביר יעקב • מכתלי בית הדין • שר'ת בהלכה • בעל העקידה

מכון אור לישרים

ירושלים - טרזייה

נחל יצחק | הלמוד מפל מארעות השבטים שאין להתפעל מכל סוגי הנפילות
אלא להתחזק באמונה תמימה
פתוחי חותם | הקב"ה מצטער בצערם של ישראל ומחכה לגאל אותם ...
אגרא דכלה | כאשר המקשרים לצדיק נצבים עליו מתגלה לו הענין הנצרך
לקללות ולפרטות לכל אחד
עטרת ישועה | אסור לצדיק להתאפק ולהיות עניו בתפלתו כאשר הנצבים עליו
ומסתופפים בצלו דורשים ישועה
באר משה | 'הוציאו כל איש מעל' - התפשטות והתעלות מהענינים
הגשמיים
מאור ושמע | הבא למדת הכנעה וענוה נעשה מפשט מגשמיית ודבק
ברוחניות
קדשת אהרן | בעת העסוק בגשמיית יש להתדבק בקב"ה על ידי הניצוץ הקדוש
הטמון בהם
אמרי אמת | כשמתחלת הישועה צריך להרבות בתפלה עוד יותר
מבשר צדק | כשמתחיל האדם בגדלות הבורא ומבין שלית אחר פנוי מניה וגם
הוא בעצמו חלק אלקות ואין מתפלל בהתלהבות גדולה מתוך תשוקה להתדבק
בשרשו
לקוטי הלכות | בתכלית הירידה יש לצפות לישועה גדולה
לקוטי שיחות | הצרך הנחוץ ב'שיבות' מימות אבותינו ועד דורנו
קדשת לוי | המתנגע בתפלה וקיום המצוות שורה עליו אור נאצל מאתו
יתברך
שפתי קדושים | יעקב אבינו רצה להכניס האהבה להשם יתברך
דברי ישראל | כפי צפיית האדם באמונה ובטחון זוכה לפרנסה
נעם אלימלך | הדרך להגיע לאהבה
מאור ושמע | כל מעשי השם יתברך הם לטובת בני ישראל
דברי שמחה | ישועה ה' קרובה לבא ממקום בלתי צפוי
נעם אלימלך | גם בגלות אפשר להגיע לרוח הקדש
דגל מחנה אפרים | כל אחד בכל דור נבחן כפי שרש נשמתו ומקומו ...
מאור ושמע | בימי הנעורים היצר מראה לאדם כאלו המעשים הטובים הם
הרים גדולים ומים עמוקים
עבודת ישראל | העקלאת הנצוצות דיקא על ידי עבודה בעתות הנמוכים ..

באר משה | אין מטילין משמים על האדם מיד קדשה עליונה
בית אברהם | על ידי שמירת הענינים ועין טובה זוכים להרגשת קדשת
השבת
אהבת שלום | יש לפתח כל החושים בשבת קדש לשמו יתברך ולהטות און
לדברי התורה מפי הצדיק
שם משמואל | אם עושה מה שבידו לכוון לשם שמים מתקנים ומנצחים
הכונה
ישמח ישראל | גדל ההודפכות ממלות הקדוש
שם משמואל | סעודה שלישית בזמן יציאת השבת וקניסת ימי החל - להמשיך
הקדשה לימי החל
פרי הארץ | על ידי שלמות בכל המדות זוכים לדבקות בתפלה
אור המאיר | על ידי שזוכר את הבורא בכל עת זוכה לדבורים קדושים בעת
התפלה
דברי בינה | תפלה למענו יתברך
און עדות | עד שמונה עשרה בחינת 'עבד' ובשמונה עשרה בחינת 'בן' ..
בני שמואל | נתקצרו מחייו של יוסף עשר שנים מחמת שמיעתו מהמליץ ..
פני מבין | מלך שאינו ראוי למלוכה רשאי למחל על כבודו
בית הלוי | יוסף השש שיצקב יחזר לקחת פלים ששכח בביתו
ויאמר שאול | בטול היצר הרע בכח התורה
חדושי מהרי"ל דיקקין | מאונו של יעקב לנסע בעגלות של פרעה טרם נטילת
רשות מהקב"ה לחדת למצרים
אם למסות | פרעה ואבותיו היו רועי צאן
בעלי ברית אברהם | הרמז לכך שבזמן פגישת יעקב ויוסף הגיע זמן קריאת
שמע
פרח לבנון | ירדית יעקב למצרים בדרך כבוד
ברכת טוב | עקר הגאולה תהיה על ידי משיח בן דוד
בכור שור | כחו של דוד בזכות התפלה
פתשגן הדת - כפלים לתושיה | הכנת הגאולה על ידי משיח בן יוסף ...
בית אהרן | הריגת משיח בן יוסף
מעשי צדיקים
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה ..

בס"ד

קו מענה הלכה
02-803-9999

או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחברים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

**מתחילים
את היום!**

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת ויגש

מעלת הפרשה

נחל יצחק

רבי יצחק אייזיק מזיטשקא זיע"א

הלמוד מכל מארעות השבטים שאין להתפעל מכל סוגי הנפילות אלא להתחזק באמונה תמימה

כשמתבוננים בפרשיות אלו – כמה מארעות עברו על אבותינו, והחזיקו את עצמם באמונה תמימה בהבורא ברוך הוא וברוך שמו, מזה נלמד שאסור ליהודי להתפעל מכל סוגי נפילות, וחס ושלום לא להשבר מכל זה.

כי תכלית היהודי הוא לתקן תמיד, ולעבד את בוראו בכל מיני מצבים. כי אם השלים את עצמו כבר לא היה חי עוד בעולם הזה, וכשנותנים לו עוד שנים הוא רק על מנת לתקן. ובזמן של נפילה עליו לעבד את בוראו ולתקן במצב זה דיקא, ועליו לקבל רצון הבורא ברוך הוא בהכנעה ובהתבטלות.

ולכן היהודי נקרא על שם אות יו"ד שהיא הקטנה שבכל אותיות הא-ב, כי מהות היהודי הוא מה שמחזיק את עצמו בקטנות. וכשזוכה למדה זו, אז על כל גל וגל שיעבר עליו יכף ראשו בהכנעה ובבטול ויאמין שכל זה הוא תקון לנפשו, כיון שיודע שכל עוד שהוא חי בעולם הזה עדין מטל עליו לתקן:

ולא יכל יוסף להתאפק

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הקב"ה מצטער בצערם של ישראל ומחכה לגאל אותם

ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי (מה א). אפשר לרמוז על הקץ הזה שנתארך בעונותינו הרבים וכלו כל הקצים, ואנחנו מחכים וגם הקדוש ברוך הוא מתקף, ועינינו תלויות לה עד שיחננו. והוא יתברך מצפה אימתי ישוב ירחמנו, ומצטער על שכנינו ועליו, ומי מעבב, מדת הדין מקטרגת, ובטוחים אנחנו ברחמי שיעפה שכנינו ועם נחלתו.

הרמז בפסוק

וזהו פונת הפסוק, ולא יכל יוסף הוא

בנויים על קן האמת ושקולים במאזני הצדק, ולא יסתפק בדבר רק המתעקש ומי שלא טעם טעם מעץ החיים.

והנה האיש הצדיק המסגל לזה, אף שהוא עניו גדול ואינו מדבר לפני מי שגדול ממנו, עם כל זה בהתאסף אליו אספת חברים מקשיבים לקולו, הוא כמקרח בדבר, ומן השמים מסייעין לו שירים קול יעקב בתורה ודרכי העבודה, כי להיות כל החבורה מסכימים עמו, לא יכול הצדיק להתאפק, כאשר תבין הענין בטבע הבשרי, והענין מנסה בחלום, שאין שום דמיון פעל פעלה מעשית בחלום כמו הדבר שהוא בהסכמת כל האיברים, יפעל בעל פרחו אפילו בדמיון, והבן מאד ומאד, שהדבר הזה הוא חכמה נפלאה להבין דרכי האמת, וכל פעל ה' למענהו.

ותבין שיש להרגיש להאיש האומר דברי תורה באופן זה, הוא מרגיש מאד אם אין קהל חבורתו מסכימים, ותבין שאיש כזה מרגיש אם אומר איש אחר דברי תורה באיזה פנים או לאיזה סבה, דהינו משום מומן וכבוד, הוא מרגיש מאד שאינו מסטורי, והבן הענין מאד.

על כן מקפידים הצדיקים בזה, כי נפשם יודעת מאד ומבנת מתוך הדברים מהיכן יצאו, ונכר בהתיבות והדברים שיוצאים אם ראויים הדברים להוליד יראה ואהבה וכיוצא, ובאם אזוריקנן למגנא, והבן.

והנשמה הראויה לזה ואומרת דברי תורה על לב און שמעת דיקא, כל אחד ישמע כפי שרש נשמתו, וכל אחד מבני החבורה יקבל דבר הצדיק לתקון נפשו, כי הדבר הנשפע להצדיק הוא בחינת הדעת אשר הוא מתפשט בכת כל האיברים ויוצא מראש צדיק, אם כן כל כח האיברים נתגלה בראש צדיק, והבן.

ובזה תבין מפלאות תמים דעים ברמזי תורתנו הקדושה. ולא יכל יוסף הוא הצדיק, להתאפק שלא לומר הדברי תורה ושכל העבודה המושפע לו, לכל הנצבים עליו [להיות שכולם נצבים עליו וכל החבורה מסכמת, דהינו כל האיברים, ומתגלה הענין בהצדיק הענין הנצרך לכללות ולפרטות כל אחד]:

הקדוש ברוך הוא, דיוסף גימטריא שש הויו"ת, וכל לרמוז על הגלות הארץ הזה, לדבר על לב בני ישראל שלא תקצר רוחם מחמת ארץ הגלות, דסוף סוף כיון דהקדוש ברוך הוא מצטער יותר ממנו, סוף דבר שלא יוכל להתאפק בשביל הנצבים עליו, הם הנצבים לקטרג על ישראל שלא יגאלו, דכל הנצבים לקטרג על ישראל כאלו נצבים לקטרג על הקדוש ברוך הוא.

ויקרא הוציאו כל איש מעלי המושטין על הגאולה. ולא עמד איש אתו, דהינו שום מקטרג לא עמד בהתודע יוסף שהוא הקדוש ברוך הוא, עם אחיו, הם ישראל והשכינה:

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

כאשר המקשרים לצדיק נצבים עליו מתגלה לו הענין הנצרך לכללות ולפרטות לכל אחד

דרכי הצדיקים הקדושים שבעולם הזה, אשר בהתאסף סוד ישרים ועדה אליהם, תטף מלתם בדרכי תורה ועבודה, ומסמיכים דבריהם אקראי, אשר לפעמים המקרא אינו סובל הפרוש, רק הענין אמת.

ולפעמים תראה להפך, אשר מדע שהאיש הנחשב בעיני העולם לשלם, ומטים אונם לשמע דבריו, והוא באמת אינו בר הכי להרים קול במקהלות, ואף על פי כן בהתאסף אליו אנשים חכמים ונבונים, יתמהו איש אל רעהו מהיכן הרויח דברים העמדים ברמו של עולם.

וגם נראה שהצדיקים מקפידים אם יאמר לפניהם דברי תורה איש שאינו הגון בעיניהם, אפילו אם הענין הנאמר הוא ענין מרצה ומישוב בפסוק או במאמר, עם כל זה מקפידים עליו, והדבר הוא לפלא, כי דברי תורה מחייבים לקבל מכל אדם.

אך כל הענין הזה הוא, כי כל איש אשר הוא במדרגות צדיק, דהינו שהוא מרבה למדת צדיק יסוד עולם, הוא מסגל בטבעו להשפיע תורה ועבודה לבני חבורתו, ולפעמים אפילו מי שאינו במדרגה גדולה כזו, ויש מבני חבורתו נשמות יותר גדולים ממנו, עם כל זה, כיון שנשמתו מבחינת יסוד הצדיק, הם כפופים לקבל ממנו תורה ודרכי עבודה. בין והתבונן כי הדברים

עטרת ישועה

רבי יהושע מדז'יקוב זי"ע א

אסור לצדיק להתאפק ולהיות עניו בתפלתו כאשר הנצבים עליו ומסתופפים בצלו דורשים ישועה

הנה הצדיק דרכו להסתפק עצמו במעוט ולקבל הכל באהבה ועובר ה' בין בטיבו ובין בעקא, וכמו נחום איש גשם זה ששל כל הדברים הזה אומר גם זה לטובה (תענית כא.). אולם מדה זו נכונה רק עבור צדיק כזה אשר אין לו אנשים המסתופפים בצלו ומבקשים טובתו רק שהוא צדיק בפני עצמו בהתבודדות.

אולם צדיק כזה אשר אנשים מסתופפים בצלו ורבים ילכו לאורו לקבל עזרה, צריך הצדיק לפעמים להתגבר עצמו ולעמוד בפרץ לפעל טובות לישראל, וכמו שאמרנו ז"ל (ברכות יז.) צדיקים נוטלים ברוח, והצדיק גוזר והקדוש ברוך הוא יקיים וימלא חפצו ורצון הצדיק, ואז צריך הצדיק שלא להיות שפל בעיני עצמו, רק להפציר בתפלה ולעמוד בפרץ ולהשפיע אף טוב.

וזו ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו – הינו יוסף נקרא הצדיק, לא יכול להתאפק ולהסתפק עצמו במעוט, **לכל הנצבים עליו** – לאשר רבים נצבים עליו ומבקשים ממנו עזרה, וצדיק כזה לא יכל להתאפק ולהסתפק במעוט ולקבל הכל באהבה.

ויקרא הוציאו כל איש מעלי – מדת הצדיק הנקרא בשם כל איש בנודע, וזה הוציאו כל איש מעלי, הינו להוציא מדת צדיק בעת, ולא להיות שפל שזהו מדת הצדיק, רק ויגבה לבו בדרך השם ויהיה כאיש גבורתו לעמוד בפרץ.

וזהו ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, הינו הקדוש ברוך הוא נקרא איש, כטעם ה' איש מלחמה (שמות טו א), וזהו ולא עמד איש אתו – הינו שהקדוש ברוך הוא כביכול לא יעמוד נגד רצון הצדיק בעת יתודע יוסף אל אחיו – הינו בעת שהצדיק עובר עבור אחיו ורע ישראל, רק אדרבא הצדיק יגבר וכל מה שהצדיק יגזר הקדוש ברוך הוא יקיים:

הוציאו כל איש מעלי

באר משה

רבי משה אלקיים בריעה מקוזניץ זי"ע א

הוציאו כל איש מעלי – התפשטות והתעלות מהענינים הגשמיים

ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים

עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו (מה א.). ידוע הוא דתבת נצב, מורה על מלכות, כמאמר הכתוב (מלכים א' כב מח) 'ומלך אין באדם נצב מלך'.

והכלל הוא, שעקר בפשהאדם רוצה להגיע למדת המלכות בשלמות, ליתר את עצמו בהבורא יתברך, להמליך אותו על כל דבר, מכרח להפשיט עצמו מכל וכל מגשמיית העולם הזה, ומבחינת האישות שלו, שמורה על גופניות וחמריות.

כמו שייסד לנו הפיטן בנסח זה רבון עלם, 'למקדשך תוב ולקדש קודשין, אתר די ביה יחדון רוחין ונפשין'. דהינו כנ"ל, שפשהאדם רוצה לשוב ולעלות לקדש העליון קדש הקדשים דלעילא, שם הוא המקום ששמחים בו רק הרוחות והנשמות לבד.

וברצות האדם לעלות אל הקדש פנימה, ולהנות מתענוג העליון הזה, מכרח מקדם לפשט עצמו מכל בחינות אישיות, מכל גשמיית וחמריות, להיות ממש בחינת רוח ונפש ונשמה לבד, ובהתפשטות מחמריות הגוף והחמר העכור.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו מאמר הכתוב. ולא יכל יוסף, רמז לחי עולמים הבורא יתברך שמו. לא יכל עוד להתאפק לכל הנצבים עליו, שרוצים להמליכו בכתר מלכות, כנ"ל שתבת נצב מורה על מלכות.

ואז ויקרא, אין קריאה בכל מקום אלא לשון חבה (ראה ויק"ר א ח), שהשם יתברך ברוך הוא קורא אליהם בלשון של חבה. **לאמר הוציאו כל איש מעלי**, שמכרחים אתם, שיתרצו באמת לבוא למדת המלכות בשלמות, להפשיט את עצמכם, ולהוציא מקדם כל בחינות אישיות וגופניות, מעלי. ואז תוכלו להגיע למדת המלכות בשלמות.

וזהו גם כן שגמר אמר לא עמד איש אתו, שלא יוכל לעמד בחינת איש, שהוא עדין מלבש בגוף וחמר 'אתו'. **בהתודע יוסף**, החי עולמים. עם אחיו, ישראל קדושים, וצדיקים אמתיים שנקראים אחים ורעים להבורא יתברך שמו:

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זי"ע א

הבא למדת הכנעה וענוה נעשה מפשט מגשמיית ודבק ברוחניות

ראיתי כן מצדיקים גדולים, שבהיותם מדבקים עצמם בעולמות עליונים,

והמה מפשטים ממלבושי גופניות, והשכינה שורה עליהם ומדברת מתוך גורנם, ופיהם מדבר נביאות ונתיבות, ואותם הצדיקים עצמם אינם יודעים אחר כך מה שהיו אומרים, כי המה דבקים בעולמות עליונים והשכינה מדברת מתוך גורנם וכו'.

ומן הסתם השבטים הקדושים, בפרט יהודה שהיה מלך, ובגשתו אל יוסף להיות משיב חמה על ידי מענה רף להשיב להם בנימין אחיהם, והיה צריך לבא להכנעה יתרה, כפי גדל גדלותו שהיה מלך היה צריך יותר לבא להכנעה יתרה, וכן שאר השבטים, ובודאי הפשיטו מעליהם כל מלבושי גופניות, ונשארו רק ברוחניות כאלו היו בלא גופים, ודבקו עצמם בעולמות עליונים. ובהיותם עושים כך, הוא מבילתי ספק שבודאי הביאו למטה כל המרפכה הקדושה, כי הם המה המרפכה הקדושה, ובודאי נתגלה אז כל המרפכה הקדושה עם כל מלאכי מעלה אשר למרפכה.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

ועל פי זה יבאר הפרשה שלפנינו. ולא יכל יוסף להתאפק – שהיה בער בו ההתלהבות והקדושות מהמרפכה הקדושה שנתגלו, וזהו 'לכל הנצבים עליו' – הינו המלאכים, כמו שאמר הכתוב (איוב א ו) 'ויבאו בני האלהים להתנצב', שהמה בבחינת נצבים, כי אינם בבחינת מהלכים, רק נצבים תמיד על עמדם יעמדו.

'ויקרא הוציאו כל איש מעלי' – רצה לומר אותו שהוא בבחינת איש, הינו שאינו מפשט מהגשמיית, זה יוציאו לחוץ, הינו כל האנשים שהיו עומדים שם זולתם, דהינו זולת אחיו. ואז גם יוסף הפשיט עצמו, ובא לדבקות גדול ונשארו רק ברוחניות, וזהו 'יתן את קלו בבכי', כפי עולה ל"ב, כי הבי"ת הראשונה הוא רק פעלה, והמה ל"ב נתיבות החכמה, שדבק עצמו בחכמה עלאה בעולמות עליונים, ואז היתה שכינה מדברת מתוך גורנו של יוסף הצדיק וכו':

קדשת אהרן

רבי אהרן מסאדיגורא זי"ע א

בעת העסוק בגשמיית יש להתדבק בקב"ה על ידי הניצוץ הקדוש הטמון בהם

אדנ"י שאל את עבדיו (מד יט). **אדנ"י** הוא הקדוש ברוך הוא. **שאל את עבדיו**, על דרך 'מה ה' אלקיך שאל מעמך', כי אם ליראה את ה' אלקיך ולא הבה אתו (דברים י יב), וזהו **לאמר** מלשון 'את ה' האמרת' (וה' האמירך' (שם כו יז-יח).

אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה (ברכות 30).

ויותר הוא, הינו שהצדיק שהוא בבחינה זאת, היא אצלו בחינת שירים. לבדו לאמ"ו, אמ"ו רומז להשכינה, הינו שאצלו כל דבר הוא בלתי לה' לבדו. וגם לבדו"ו הוא לשון לבדו, הינו חבור, וזהו לבדו"ו לאמ"ו שהוא מחבר כל דבר לה'. ואביו"ו אהב"ו הינו שהקדוש ברוך הוא אוהב צדיק כזה (ואמר אלו הדברים כמה פעמים) וסיים: בחינת אברהם אוהבו, וד"ל:

הגשמיים, גם בן מעלים להקדוש ברוך הוא, הנקרא 'אב' זקן.

וילד זקנים קט"ו, הינו שאנחנו נוטים רק אחר היצר טוב, הנקרא ילד קטן, פי היצר טוב והיצר הרע נקראים אחים, רק שהיצר הרע הוא בלב האדם מנעוריו, והיצר טוב בא בשהוא בן י"ג שנים, לכן נקרא היצר טוב ילד קטן.

ואחיו הינו היצר הרע, מ"ת נשאר בחינת מת. ועוד ואחיו הינו כשרוצה לדבק ולקשר בהשם יתברך, מ"ת על דרך

היש לכ"ם א"ב, הינו אם בבחינת לכ"ם, על דרך הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכ"ם (פסחים 108), אם גם בדברים הגשמיים בחינת לכ"ם, תזכרו גם בן שיש לכ"ם א"ב הוא הקדוש ברוך הוא, או א"ח, הינו שיש בכל דבר ניצוץ הקדוש, הנקרא א"ח, בחינת התדבקות להשם יתברך על ידי הניצוץ הקדוש, פי 'אח' הוא מלשון התדבקות.

ונאמר אל אדני, י"ש לנו א"ב זקן, הינו שגם בבחינת י"ש, בחינת דברים

פרשת ויגש

פנוי מיניה, וגם הוא חלק אלקות וראוי לדבק בהשם יתברך.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו פרוש ויגש אליו יהוה, בעת שמגיש איש (יהוה) [יהודי] להתפלל לפני הקב"ה, ויאמר הינו שיחשב בלבו, וצריך שיבא בזו הבחינה דלית אתר פנוי מיניה, שגם בי אדני, ובי גם בן חלק אלקות, ואז יוכל להתפלל, והבן.

וזהו כי כמוד כפרעה, הינו הנסתר שלך היא התגלות, בבחינת עצמותי, ובאמת אני גם בן חלקך וכמוד, כנ"ל הדמיון, והבן:

אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה (מו ד)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

בתכלית הירידה יש לצפות לישועה גדולה

זה בחינת מה שהבטיח ה' יתברך ליעקב 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה', (ומובן) [ומובא] בספרים שבוה הפסוק מרמז כל סוד גלות ישראל, ועקר הוא גלות הנפש, כל העליות והירידות העוברים על איש הישראלי, שזה עקר סוד הגלות והגאולה. שהכל בבחינת 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה', שזהו בחינת ירידה תכלית העליה, כמובא.

והעקר הוא התחזקות, שצריכין להתחזק מאד מאד בתקף התגברות מרירות הירידה עד שנדמה שכמעט כמעט חס ושלום, שדיקא משם ירחם עליו ה' יתברך

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוד כפרעה (מד יח)

מבשר צדק

רבי ישכר דב מזלוטשוב זיע"א

כשמחשב האדם בגדלות הבורא ומבין שפית אתר פנוי מיניה וגם הוא בעצמו חלק אלקות ואין מתפלל בהתלהבות גדולה מתוך תשוקה להתדבק בשרשו

יובן על פי מה שנקדים לפרש מה שאנו אומרים בתפלת שבת (פיט הכל יודין) 'אין ערך לך ואין זולתך'. דהנה איתא בגמרא (ראה סוטה ה.) אין אדם מתפלל אלא אם בן משים עצמו כאין, היינו לחשב בגדלות הבורא ורוממותו, דלית אתר פנוי מיניה והכל אלהות, וחיוץ ממנו אין והכל.

וכל אחד ואחד שירצה להתפלל בבחינה הזאת ולחשב מקדם גדלת הבורא, ומתחלה כשהתחיל לחשב בגדלות הבורא, אז נופל בדעתו יראה גדולה, באמרו מי אנכי חדל אישים ונבזה כמוני טפה סרוחה להתפלל לפני מלך גדול רם ונשא כזה.

אמנם אחר כך כשמחשב יותר בגדלות הבורא ומבין דלית אתר פנוי מיניה, וגם הוא בעצמו אין, פי אם חלק אלקות, ושוב אדרבה, מתפלל בהתלהבות גדול, רוצה לדבק בשרשו, באמרו כי אני בעצמי גם בן חלק אלקות.

באור 'אין ערך לך ואין זולתך' על דרך הנ"ל

וזה פרוש 'אין ערך לך' – אין שום בריה שיערך לך נגד גדלותך, וכל הבריות שפלים נגדך, ואינם ראויים שיהללו לך בתהלות ושבחם. אמנם אחר כך אמר, אדרבה, הלא 'אין זולתך' – פי לית אתר

ויגש אליו יהודה (מד יח)

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

כשמתחלת הישועה צריך להרבות בתפלה עוד יותר

המפרשים מקשים, מה מקום ל'ויגש אליו יהודה' וגו' אחרי שהקלו המשפט מעליהם. אולם באמת כך הוא, ששמתחילין להקל צריכים שוב להתפלל, הרי כך איתא במדרש תצוה (שמו"ר לח ד) 'ונתן ה' אלקיך את כל האלות האלה על איביך ועל שונאיך אשר רדפוך' (דברים ל ז), ואתה תעמד לך מן התפלה, לא, אלא מה פתיב אחריו ואתה תשוב ושמעת בקול ה' כשם שעשה מרדכי, שנאמר וישב מרדכי אל שער המלך (אסתר ו יב) שחזר לשקו ולתעניתו.

אפלו כשכבר נושעים צריכים להאחז בתפלה ולהתפלל עוד יותר, ולידע שהישועה היא חסד מהקדוש ברוך הוא. ואתה תשוב הינו שצריכים שוב לעשות תשובה, מרדכי אפלו כשראה כבר הישועה לא עמד לו מן התפלה.

וזה ענין סמיכת גאולה לתפלה, שצריכים להתפלל הלאה גם כשכבר רואים את הגאולה, וזהו שאיתא (ירושלמי ברכות פ"א ה"א) שמי שאינו סומך גאולה לתפלה נמשל לאוהבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך, וצא המלך ומצאו שהפליג, אף הוא הפליג וכו'. כשנפתח קצת פתח ונעשית קצת ישועה, אז הוא הזמן הנכון שצריכים להאחז יותר בתפלה (שנת תרצ"ב):

ראית אביו הקדוש ברוך הוא בעצמו בכיכול.

יוסף הצדיק מרב צדקתו בודאי שרתה עליו אור צח ומצחצח, וזהו חלק אלהי ממעל, ועל זה גרם שעשה ממעשה, שהוא התענוג בראית אביו, מרפכה לשכינה:

ויאמר יוסף מרפכתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אליו ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד (ויעקב לא נפל על יוסף, מפני שהיה קורא את שמע, רש"י) (מו כט)

שפתי קדושים

רבי צבי הירש מנדבורנא זיע"א

יעקב אבינו רצה להכניס האהבה להשם יתברך

וקשה מה שזכות היה באותו פעם לקרא קריאת שמע, דאין לומר דהיה זמן קריאה, בודאי היה יוסף גם כן קורא.

ואמר הרב המגיד (רבי צבי הירש מנדבורנא זיע"א) בשם הצדיק מורנו הרב משולם זוסמאן, דענין קריאת שמע שאנו קורין, הפונה הוא לשעבר עצמנו וכחנו במסירת נפש להבורא יתברך, והצדיק מבטל כל האהבות הגשמיות וכל התענוגים, וביותר כשזמין לו השם יתברך תענוג גדול, אז אדרבה מחזיק את עצמו יותר לשעברו להשם יתברך.

ובודאי ידוע גדל הגעגועין שהיה ליעקב לראות את בנו בחיים, ובעת שראה אותו היה לו תענוג והיה הדבר קרוב לשכח את הבורא ברוך הוא, לזאת תקף ומיד קרא קריאת שמע ושעבר עצמו וכל התענוגים לו יתברך כדי להתאמן בעבודתו יתברך שמו:

ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף (מו יב)

דברי ישראל

רבי ישראל ממודיץ זיע"א

כפי צפית האדם באמונה ובטחון זוכה לפרנסה

אמר אבי אדוני זקני זצוק"ל, פרוש 'טף' הוא בלשון רז"ל לשון הסתכלות, כאמרם רז"ל (מגילה יד) שפיל בר אוזא ועינוהי מיטייפי עין שם.

והענין הוא, כי העקר לפרנסה הוא שיהיה האדם צופה ומצפה באמונה ובטחון לשמים, וזהו ויכלכל יוסף הינו הצדיק מדת המשפיע, לחם לפי הטף

מתאים לקיום ישיבות. במצב קשה שכזה די גם בתלמוד תורה, ואם כבר ישיבות – לא ישיבות כפי שהיו בעבר וכו'.

על כך היא ההוראה מגלות מצרים: שם, במצרים, היה המצב קשה הרבה יותר מאשר עתה, ובכל זאת לא ערכו חשבונות ולמדו תורה. יתר על כן: לא זו בלבד שלא ערכו חשבון מהמצב הקשה של הגלות, אלא שגם אף לא ערכו חשבונות לאיזו דרגא מגעת התורה, אם לשרש הנבואים, או למעלה מזה.

ואם כן, בנינו כשהגלות קלה הרבה יותר מאז, ולמוד התורה נעלה הרבה יותר מאז – ודאי שאין לערף חשבונות, ויש צורך בישיבות (חלק א עמ' 95 ואילך):

ויאמר יוסף מרפכתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה (מו כט)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

המתניע בתפלה וקיום המצוות שורה עליו אור נאצל מאתו יתברך

לכאורה מה ספר לנו התורה שיוסף אסר, הלא היה די בזה שאמר ויעל לקראת אביו. אבל הנראה לנו בזה, שיענין כל אדם בענין פקידא על כל מעשיו, שלא ינהג מעשה בהמה חס ושלום, רק במאזנים כל מעשיותיו כדי שיוכל לבא מזה רמיזא דתכמתא לעבודתו יתברך ואז יעשה, אבל באם לאו בודאי שב ואל תעשה עדיף.

ונמצא לפי זה ראוי לכל אדם לשקל מעשיו בשכלו מקדם, ואז יעשה ויוכל, ואז גורם במעשיו הטובים להיות מרפכה לשכינה. וזהו פרוש הפסוק ויאמר יוסף מרפכתו, דהינו שיוסף היה בבחינה זו.

והנה יוסף היה מתענג בודאי בראית פני אביו, ואז היה חשב בעצמו, מה אם זה תענוג גדול כל כך, אלו הייתי רואה את הקדוש ברוך הוא בכיכול, אז היה התענוג יותר גדול מאד מזה התענוג, והינו ויעל לקראת אביו.

אבל באמת זה רק כשאדם עושה מצות ומתפלל בכחות גדולים עד שהוא עיף מאד, ומעט מעט יכול להיות שיוסר מעליו חומריותו, ואז שורה עליו רוח הנאצל מאתו יתברך, וזהו האור הוא כמו

ויושיעו ויקרבו אליו, כי לא יטש ה' את עמו וכו'.

וכמו שכתוב (תהלים צד יח) 'אם אמרתי מטח רגלי חסדך ה' יסעדני וכו''. ובתיב (איכה ג יח-כג) 'ואמר אבד נצחי ותוחלתי מה', זאת אשיב אל לבי על פן אוחיל, חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמינו חדשים לבקרים וכו' וכו'. וכן בפסוקים רבים, ובפרט בדברי רבותינו זכרונם לברכה מבאר שדיקא כשישראל הם בתכלית הדחקות והצרה חס ושלום, אז דיקא יש סבר ותקנה לישועה גדולה (שילוח הקן ה"ה):

ואת יהודה שלח גו' להורת לפניו גשנה (לתקן לו בית תלמוד שממש תצא הוראה, רש"י) (מו כח)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

הצרך הנחוץ בישיבות מימות אבותינו ועד דורנו

רש"י מפרש בשם המדרש 'לתקן לו בית תלמוד שממש תצא הוראה'. באשר הקדוש ברוך הוא צוה ליעקב לילך למצרים, דאג יעקב מקדם לכן – 'לפניו' – שיהיו שם ישיבות.

למרות שהקדוש ברוך הוא הבטיחו שהוא ברוך הוא ילך עמו, כמו שנאמר 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה' (פסוק ד) – השתדל יעקב ליסד לפניו בן ישיבות, ורק אז הלך למצרים יחד עם הקדוש ברוך הוא, משום שהישיבות הן יסוד קיום בני ישראל.

הישיבות שיסד יעקב אבינו התקינו בכול משך הזמן שהיו בני ישראל במצרים, כמאמר רז"ל (יומא כח:) 'מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם, שנאמר לך ואספת את זקני ישראל' (שמות ג טז).

בכל הזמנים ובכל המקומות בהם היו בני ישראל, אפלו בגלות מצרים שהיתה גלות קשה מאד (ומצד כמה ענינים היתה קשה אפלו יותר מגלותנו עתה), היו ישיבות בהן ישבו ולמדו תורה, כי הישיבות הן יסוד קיומו של עם ישראל.

התורה אינה חס ושלום ספר היסטוריה, אלא כל ענין וספור, ואפלו כל אות שבתורה, הרי הם הוראה לכל זמן ויכלל מקום.

יש כאלה הטוענים, שעתה אין הזמן

נצוצות

עבודת ישראל

רבי ישראל מסוד'ניץ זיע"א

העלאת הנצוצות דוקא על ידי עבודה
בעתות הנמוכים

מ' שעבוד ה' בתכלית, לא נפלאות המלחמה
לעשותה בשבתות ויו"ט שאז בהירות
הקדושה מצויה, רק דוקא בימים הנמוכים
ושפלים בשנה להתגבר וללחם נגד כל
מחשבות און, וע"י כן מוציא הניצוצין קדישין
האסורים בקלפה שממם נעשה המחשבות
(ד"ה במד' שיר השירים):

עבודת ה'

באר משה

רבי משה אליקים בריעה מסוד'ניץ זיע"א

אין מטילין משמים על האדם מיד
קדשה עליונה

ידוע הוא לכל מבין, שאין מטילין ממרום
בפתע פתאום ובפעם אחת הקדושה
העליונה על האדם, ולא תכף ומיד בפעם
אחת יגיע האדם להשגת הבו"ה, כי אם
שמכרח לעבד על זה בכל נפשו ומאודו,
ולהיותו עולה מעט מעט ממדרגה למדרגה
בעולה בסלם, ככה מכרח האדם להתנהל
לאט, ולעבד בכל נפשו ומאודו יום אחר יום
ושנה אחר שנה, עד שיגיע למדרגה העליונה
בהשגת הבורא יתברך (ד"ה א"י ויגש):

שבת

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

על ידי שמירת העינים ועין טובה זוכים
להרגשת קדשת השבת

מ' ששומר את עיניו בקדושה ובטהרה שלא
יפגם בהסתכלות אסורות וגם יש לו
טוב עין, לראות כל טוב על חבירו ולשמח
בלבו, מזה הוא זוכה להמתנה טובה, להרגיש
קדשת שבת קדש (פרשת ויגש):

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מסוסוב זיע"א

יש לפתח כל החושים בשבת קדש
לשמו יתברך ולהטות און לדברי התורה
מפי הצדיק

הא"ש הישראלי הבא לגשת אל הקדש
פנימה, צריך לפתח כל הד' חושים
בש"ק לשמו ית'. וזהו 'יגש אליו' וכו'. 'ידבר

לפעמים ח"ו אדם מרגיש עצמו בצער
מאיוה צרה אשר לא תבא חלילה,
וחושב שמאד צר לו, אל יפל לבו, רק יתאמץ
ויבטח בהשי"ת כי בודאי הישועה קרובה
לכא ממקום שלא עלה בדעתו (ד"ה פתח):

גלות

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

גם בגלות אפשר להגיע לרוח הקדש

גם בגלות המר, אם יחזיק בעבודתו ית'
וישוב בתשובה שלמה על עונותיו לחקן
את כל איבריו וגידיו לקדש ולטהר אותם
במאכלים כשרים ושלא להכניס לתוך מעיו
מאכלים אסורים ויקדש אבריו בכל אפנים,
יזכה גם עתה בגלות לידי רוח הקדש (ד"ה
ואת יהודה):

נסיון

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

כל אחד בכל דור נבחן כפי שרש
נשמתו ומקומו

השי"ת בוחן לידידיו ובחיריו וכו', בכל
דור ודור בוחן לכל אחד כפי
שרש נשמתו ולפי המקום, וע"כ החכם עיניו
בראשו ומעין כפי שרש נשמתו ומתגבר
מאד נגד תאוותיו הגשמיים ומשבר אותם
(ד"ה ולאביו):

נעורים

מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפשטיין זיע"א

בימי הנעורים היצר מראה לאדם כאלו
המעשים הטובים הם הרים גדולים
ומים עמוקים

שמתחלה בימי נעורים בעת ביאת אצלו
היצה"ט המתחיל להתלהב לבו
לילך בדרך ה' תמימה, אז היצה"ר הוא
המבקש תחבולות לבטלו ממעשיו הישרים,
ומראה לפניו כאלו הרים גדולים ומים
עמוקים, ואז צריך האדם להחזיק עצמו במעוז
להרגיז היצה"ט על היצה"ר (ד"ה עוד נראה
להקדים):

הינו לפי ההסתכלות לשמים, הינו לפי
השעור שהיה כל אחד צופה ומצפה
לשמים, ומי שהיה יותר מצפה לשמים
היה לו יותר, כי על ידי זה היה כלי יותר
מוכן לקבל השפע, עד כאן דבריו הקדושים.

ועל דרך זה נראה לומר עוד גם לפי
פרוש הפשוט 'טף' כמשמעו, והוא,
דהנה כתיב 'השלף על ה' יהבך והוא
יכלכלך' (תהלים נה כג), הינו כמו התינוק
שהוא אינו יודע כלל לדאג על מזונותיו,
רק משליך כל יתבו ומשאו על אביו ואמו,
כך השלף על ה' יהבך והוא יכלכלך, וזהו
ויכלכל יוסף הינו מדת המשפיע, לחם לפי
הטף הינו לפי הנהגת הטף, הינו לפי הערך
שהוא משליך יתבו על אביו שבשמים כך
'והוא יכלכלך':

לשונות של אור

אהבה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

הדרך להגיע לאהבה

וצריך האדם לציר בלבו את גדל ממשלתו
ונוראותיו ונפלאותיו ית' ועל ידי
זה יבא לו אהבה רבה בלבו להבורא ית'
(ד"ה ויגש):

בטחון

מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפשטיין זיע"א

כל מעשי השם יתברך הם לטובת בני
ישראל

גדולים מעשי אלהינו בסבבו סבובים לבני
אדם, בפרט לישראל עם קדושו,
והכל הוא לטובה אות מאתו ית' שמו לבני,
אך מחמת טעות עיניהם מראות שכל הסובבים
הוא לטובה, כי נראה כדבר והפוכו. וכשהשי"ת
הוא מוציא מבח אל הפעל אז נראה בעליל
שתמיד עיני ה' לנו וה' דורש אותנו לטובה
(ד"ה ולא יכול יוסף):

דברי שמחה

רבי שמחה מצ'עשינוב זיע"א

ישועת ה' קרובה לכא ממקום בלתי
צפוי

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א

על ידי שזוכר את הבורא בכל עת זוכה לדבורים קדושים בעת התפלה

והכלל, מי שהולך בשוקים וברחובות ומאת ה' שכוח לבו, אזי אפלו בעמרו להתפלל, וקורא אותן השמות שסדרו לנו אנשי כנסת הגדולה, אינו כי אם לשון רמז"ה וכו' (פרשת ויגש):

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

תפלה למענו יתברך

ויגש אליו יהודה, הנינו, שאנו נגשין בתפלה, לא למעננו, כי אם למה שנוגע אליו יתברך:

ארוך עדות

רבי שרגא יאיר מביאליברזיג זיע"א

עד שמונה עשרה בחינת 'עבד' ובשמונה עשרה בבחינת 'בן'

עד שמו"ע צריכין להתפלל בקול וברעש בכל כחו וגופו, ואז הוא בבחינת עבד שעובד בגופו וכו', ואח"כ בשמו"ע הוא בחי' בן, ומתפלל בלחש במסירת נפשו ונשמתו בנודע, וזה דומה למדליק איזה דבר שבתחלת ההדלקה נשמע קול הלהב ואח"כ ישתתק (פרשת ויגש):

סעודה שלישית בזמן יציאת השבת וכניסת ימי החל - להמשיך הקדשה לימי החל

ואולי מזה נסתעף מנהג החסידים ואנשי מעשה לבנו שתהיה הסעודה השלישית דוקא אז, להמשיך הקדשה והדבקות שמתדבקים אז בהש"ת בשירות ותשבחות רצוא ורעיון ביציאת השבת והכנסת ימי החל וכו' כדי שיהיו נגזרים כל ששת ימי המעשה אחר ההתחלה (שנת תרע"ב):

זמירות מוצאי שבת - לעורר השמחה כיון שזכנסים ימי החל

בכל מוצאי שבת שזכנסים בימי החל הוא מעין גלות, ולהחליש כח הגלות צריכין שמחה כנ"ל, וזה טעם זמירות מוצאי שבת (שנת תרע"ג):

תפלה

פרי הארץ

רבי מנחם מענדל מוויטבסק זיע"א

על ידי שלמות בכל המדות זוכים לדבקות בתפלה

ידוע שבלתי אפשרות תפלה זכה ודבקות שלם, כי אם אחרי הרגל כל מדותיו השתמשם ברוחניות וחיות פנימי של כל דבר ודבר אז לא יהיה מסד מבדיל דבקותו ית' (פרשת ויגש):

נא עבדך דבר' וכו' לקדש דבורו בתורה ובתפלה ובשירות ותשבחות כל יום הש"ק. 'באזני אדני' כו' להטות אזנו בש"ק לשמע ד"ת כשהו יוצאין מפה קדוש פי צדיק בקדשה ובטהרה (פרשת ויגש):

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

אם עושה מה שבידו לכוון לשם שמים מתקנים ומזככים הפונה

לאו כל אדם זוכה לשבת בלי תערכת פונה אחרת אלא לכבוד אביו שבשמים לבד, מ"מ אם האדם עושה כל מה שבכחו, שוב מן השמים מתקנין את הפונה ומזככין אותה (שנת תרע"ו):

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

גדל ההודקות ממלות הקדוש

שאם זוכה לקדש ולטהר את המח זוכה לדבק עצמו בדבקות נפלא בהבורא ב"ה, וע"י מילין וקירין מהקדוש של ש"ק זוכה לתקן ולטהר המח ולהיות קדוש ונפרש ונבדל מעניני עוה"ז (פרשת ויגש):

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

אוצרות גאוני הדורות

גם בן בעשר ענשים כמו פרעה מחמת זה אי תדבר על ידי מליץ, כי יהיה הענש כפלים ויהיה עשר פעמים ותלקה בעשר, וזהו שרמזו שסופך ללקות כמו פרעה דהינו בעשר.

פני מבין

רבי נתנאל פריד זצ"ל

מלך שאינו ראוי למלוכה רשאי למחל על כבודו

איתא במדרש (ראה רש"י וכו' צג ו) שדבר אתו קשות. וצריך באור פגנתו מה זה דברים הקשים. ונראה לעניות דעתי דרמז לו בזה דבקש ממנו שימחל לבנימין, דאף דהלכתא הוא דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (קידושין לב:), דכבודו לאו דיליה הוא כמו שכתבו תוספות (שבועות ל:)

לחיות מאה ועשרים שנים, אף מאחר שאמרו לו אחיו 'אבינו עבדך' עשר פעמים והוא שמע ושתק, נחסר משנותיו עשר שנים עבור זה. ופרשו המפרשים אף דכתיבי בקרא רק חמשה פעמים 'עבדך אבי', משום שהיה מליץ ביניהם, נמצא אמרו חמשה פעמים בפני המליץ, ויוסף שמע ושתק, וחסר ואמר המליץ חמשה פעמים בפני יוסף ושתק, לכך נענש בעשר שנים. ואיתא שהשכטים ידעו והבינו שהוא יוסף ודברו אתו דרך רמז, ואיתא במדרש שליל פסח נלקחה שרה לבית פרעה, ונלקה בעשר מכות, רמזו לו אלעזר.

וזהו שאמר לו יהודה ידבר נא באזני אדני ולא על ידי המליץ, כי כבודו כפרעה, אתה מלך כמוהו ומכבד אתה לידע כל הלשון, לזאת ידבר נא באזנך בעצמך ולא על ידי מליץ, כי סופך ללקות

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה (מד יח)

בני שמואל

רבי משה שמואל ב"ר מרדכי זצ"ל

נתקצרו מחיו של יוסף עשר שנים מחמת שמיעתו מהמליץ

לישב פגנת דברי יהודה שאמר 'ידבר נא דבר באזני אדני ואל יחר אפך כי כמוך כפרעה', לכאורה תמוה וכי שיק לומר למלכות לדבר אליו באזנו, כי נימוסי המלכות הוא על ידי מליץ. גם איתא במדרש (כו"ר צג ו) וברש"י 'סופך אתה ללקות כמו פרעה ששלקח שרה זגנתו', איך עלה על דעת יהודה לדבר למלך שסופו ללקות.

ונוכל לישב על ידי דאיתא במדרש (פרקי דרבי אליעזר פל"ט), שיוסף היה ראוי

שנקרא אל עמכם, הזהירו תרגזו יצר הטוב על יצר הרע, כמו שאמרו ו"ל (ברכות ה.) על פסוק (תהלים ד ה) 'רגזו ואל תחטאו'.

בדרך, הינו בתשובה שנקרא 'דרך', כמו שכתוב (שם כה ח) 'וזה חטאים בדרך'. גם בדרך ה' וכולל הכל. ורמז גם פן על התורה שנקרא 'דרך', כמו שכתוב (משלי ג יז) 'דרךיה דרכי נעים', כי היא מבטלת יצר הרע. או רמז 'אל', שהוא יצר הרע, אל זר, תרגזו בדרך כמו שנתבאר.

ואפשר שזה רמז רש"י ו"ל אל תעסקו בדבר הלכה שלא תרגזו עליכם הדרך (עפ"י תענית י.), ורצונו לומר אם תרצו שיהיה עמכם אל, הזהירו תעסקו בדבר הלכה שלא תרגזו עליכם הדרך של ה' אם תבטלו התורה ח"ו, כי בטול תורה גורם העברת דרך ה' ח"ו פנודע. או רמז אל שהוא זר, כדי שתכנעו אותו תעסקו בדבר הלכה, כי אין לו להקב"ה אלא ארבע אמות של הלכה (ברכות ח.), כדי שלא ירגזו עליכם הדרך כמו שכתבתי.

ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע (מו א)

חדושי מהרי"ל דיסקין

רבי משה יהושע יהודה ליב דיסקין זצ"ל

מאוננו של יעקב לנסע בעגלות של פרעה טרם נטילת רשות מהקב"ה לרדת למצרים

ותמה דכאן לא נזכר שנסע בעגלות כמו להלן (פסוק ה) שכתוב 'וישאו בני ישראל את יעקב אביהם וגו' בעגלות אשר שלח פרעה לשאת אותו. ויש לפרש דכאן באשר נסע לבאר שבע, כיון דלא ידע עדין אם הקדוש ברוך הוא צוה אותו לילך למצרים, על פן לא היה רוצה לשבת על העגלות, דפרעה לא נתן לו העגלות אלא על מנת לבוא למצרים, כמו דכתיב לעיל (מה יט) 'ונשאתם את אביכם ובאתם, ואם פן הוי משנה מדעת בעלים, אבל אחר כך שהקב"ה צוה אותו לרדת מצרים, על פן כתיב 'וישאו בני ישראל את יעקב אביהם וגו' בעגלות אשר שלח פרעה לשאת אותו'.

ויאמר פרעה אל אחיו מה מעשיכם ויאמרו אל פרעה רעה צאן עבדיך גם אנחנו גם אבותינו. ויאמרו אל פרעה לגור בארץ

בדברך עם כל זה הרי אביו חף מפשע, ויעשה כל המטל על האב לעשותו לבנו, ורק אתה הכרחתו והבאתו לידי כך, ואם פן אין לו לאביו לסבל כלל, ועל פן איך אעלה אל אבי וגו'.

וקחו את אביכם ואת בתיכם ובאו אלי ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים ואכלו את חלב הארץ. ואתה צויתך זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם ונשאתם את אביכם ובאתם. ועיניכם אל תחם על בליכם כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא (מה יח-כ)

זרע דוד

רבי מעתוק חיד זצ"ל

יוסף חשש שייעקב יחזר לקחת כלים ששכח בביתו

יש לדרוק, שלכאורה דברי יוסף לאחיו "ועיניכם אל תחם על בליכם", היה ראוי להכתב בסמוך למה שאמר "ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים ואכלו את חלב הארץ", שמאחר שיש להם לאכל אכל משבח, הרי שאינם צריכים לחוס על בליהם, ולמה הפסיק באמרו "ואתה צויתך זאת עשו וגו' ונשאתם את אביכם ובאתם".

ונראה לבאר, בהקדים את דברי הגמ' בחלין (צא.) עה"פ 'ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר' (בראשית לב, כה), ששכח יעקב פנים קטנים וחזר להביאם. מכאן לצדיקים, שחביב עליהם ממונם יותר מגופם. וכל כך למה, לפי שאין פושטים ידיהם בגזל.

ומעתה, יבאר הסדר בדברי יוסף לאחיו. שאחר שצוה אותם 'ונשאתם את אביכם ובאתם', הוסיף לומר, שאם יעקב יזכר בדרך שהשאיר כלים בביתו, אזי "ועיניכם אל תחם על בליכם" ואל תניחוהו לחזר בשבילם, וזאת 'כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא'.

ספר' נתיבות

ויאמר אלהם אל תרגזו בדרך (מה כד)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

בטול היצר הרע בכת התורה

ומצוה אותם ואומר להם אל רצונו לומר אם תרצו שיהיה אל שהיא השכינה

ד"ה עשה), עין שם, אם פן אינו יכול למחל על כבוד העם והמדינה, אמנם יש לומר זה דוקא במלך ראוי ישר והגון, אבל במלך שאינו ראוי למלוכה כלל יש לומר דמתר למחל, דגם ממלכתו איננו כדת וישר, ומי יאמר לו מה תעשה, ושרי למחל על כבודו.

והנה פרעה לא היה ראוי למלוכה, שלא היה מכיר בלשון הקדש, וכתוב בנימוסי מצרים שאין עבד מלך (כ"ד פט ז), על פן אמר ידבר נא עבדך דבר באוני אדני, מלמד שדבר אליו קשות, וזה היה הקשות שדבר אליו, כי אתה יכול למחל על כבודך, [פי כמוך כפרעה], כמו פרעה שאיננו ראוי למלוכה, שאיננו יודע בלשון הקדש, וכתוב בנימוסי מצרים שצריך להכיר הלשונות, וכן כתוב בנימוסיקה שאין עבד מלך, אם פן אתם בעצמכם גם פן נגד כבוד העם, ועל כבודכם אין להקפיד, דלאו מלכים הגונים וראויים הנכם ואף על פי כן תמלכו, אם פן מתר למחל לה על כבודך.

ונאמר אל אדני יש לנו אב זמן וילד זקנים קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו (מד כ)

בית הלוי

רבי יוסף דובער הלוי סולוביצ'יק זצ"ל

הנה כל מה שהרבה לספר מהסרוב של אביו שלא רצה להניחו לילך למצרים לכאורה למותר הם. וגם אשר תאר לפניו צערו של אביו גם פן לא שמענו טענות כאלו במקום המשפט.

רק הענין דכשמענשים לגנב על מעשיו הרי מגיע גם צער לאביו ולמשפחתו, ולכאורה מה חטאו הם שיענשו עבדו מעשיו של הגנב, רק דגם להם מהנכון שיעניע להם מהצער עבדו מעשיו על זה אשר לא השגיחו עליו מנעוריו, ואשר לא שמרו אותו שלא יגנב, וכמו דמצינו הנצרה המארסה שנסקלת על פתח בית אביה כלומר ראוי גדולכם (כתובות מה).

אמנם זה יתכן בנער משלח להפקר לעשות כל אשר רוצה, אבל בכאן אשר אביו לא הניחו לצאת מקיר העיר וחוצה, וממילא בודאי לא היה גונב, רק אתה הכרחת אותו בעל כרחו שישלחנו לכאן, ואם פן גם אם נאמר שהאמת

באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך
כי כבד הרעב בארץ כנענו ועתה ישובו
נא עבדיך בארץ גשן. ויאמר פרעה אל
יוסף לאמר אביד ואחיד באו אליך. ארץ
מצרים לפניך היא במיטב הארץ הושב
את אביד ואת אחיד ישובו בארץ גשן
ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמעתם
שרי מקנה על אשר לי (מז ג-ו)

אם למסרת

רבי אליהו בן אמוזג זצ"ל
פרעה ואבותיו היו רועי צאן
יש להקשות, היאך מבקש פרעה להשיכם
בארץ גשן אשר היא "מיטב הארץ",
הלא הם רועי צאן ותועבה היא למצרים,
כאמור "פי תועבת מצרים כל רעה צאן"
(בראשית מז, לד). עוד קשה, היאך העזו יוסף
ואחיו להודות בפני פרעה שהם רועי צאן,
דבר שאין מצרי פשוט יכול לסבל וכל
שכן מלך מצרים, ובפרט יש לתמה על
דברי פרעה "ואם ידעת ויש בם אנשי חיל
ושמעתם שרי מקנה על אשר לי", וכי היאך
יהיה למלך מצרים "מקנה", אם רעית צאן
תועבה היא למצרים.

ונראה לבאר, לפי מה שנודע (עי' תורה
שלמה שמות א, ח אות פב), כי בימי
העבדות, מלכי מצרים לא היו מצריים, אלא
מארג כנעני באו ומלאכתם היתה רעית
צאן. אם כן, מלך מצרים זה, לא היה
מצרי, אלא כנעני. ולפי זה מובן, מדוע
לא חשש יוסף שידע פרעה כי אחיו רועי
צאן, כיון שאף מלך מצרים ואבותיו היו
רועים. ומשום כך אף מצאו חן בעיניו
והושיכם ב"מיטב הארץ", ולפי זה מובן,
כיצד היה למלך מצרים מקנה. (כאדיבות
'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאסר יוסף מרפכתו ועל לקראת ישראל
אביו גשנה וירא אליו ויפל על צוואריו
ויבך על צוואריו עוד (מז כט)

בעלי ברית אברם

רבי אברהם אזולאי זצ"ל
הרמז לכך שבזמן פגישת יעקב ויוסף
הגיע זמן קריאת שמע
הקשה הרמב"ן, מה הצרך לומר "וירא
אליו", כי מאחר שנאמר "ויפל
על צוואריו", ודאי שבתחלה נראה אליו
(וע"ש בתרומה). ונראה לבאר, בהקדים מה
שכתב רש"י (ע"ה פ), 'אבל יעקב לא נפל
על צוואריו יוסף ולא נשקו. ואמרו רבותינו,
שהיה קורא את שמע'.
עוד יש להקדים את המשנה בברכות

(ט:), 'מאימתי קורין את שמע בשחרית,
משכיר בין תכלת ללבן. רבי אליעזר
אומר, בין תכלת לכרתי'. ובגמ', מובאים
עוד דעות, 'תניא רבי מאיר אומר, משכיר
בין זאב לכלב. רבי עקיבא אומר, בין
חמור לערוד, ואחרים אומרים, משיראה
את חברו רחוק ארבע אמות ויכירנו. אמר
רב הונא הלכה כאחרים'.

לפי זה אפשר לומר, שאמר הכתוב "וירא
אליו", להשימיענו שאז הגיע זמן
קריאת שמע, שלפי ההלכה הזמן הוא
'משיראה את חברו', ומכיון שיעקב היה
מדקדק לקרא קריאת שמע בזמנה, קרא
אז קריאת שמע, ומשעם זה, רק יוסף נפל
על צוואריו ובכה, אבל יעקב לא עשה כן
על צוואריו יוסף. (כאדיבות 'מכון חכמי ספרד'
נתיבות)

ויאמר פרעה אל יוסף לאמר אביד ואחיד
באו אליך (מז ה)

פרח לבנון

רבי יהודה פריז זצ"ל
ירידת יעקב למצרים בדרך כבוד
יש לדקדק מהו פונת פרעה באמרו דבר
זה ליוסף, שהרי יוסף בא להגיד לו
ואמר אבי ואחי אשר בארץ כנען באו אלי
והנם בארץ גשן. אלא יוכן בהא דאיתא
בשבת (פ:ט) אמר רבי חייא בר אבא אמר
רבי יוחנן, ראוי היה יעקב אבינו לירד
למצרים בשלשלאות של ברזל, אלא שזכותו
גורמה לו.

זהו דמימר קאמר פרעה, אביד ואחיד
אשר בארץ כנען באו אליך, אליך
דיקא, לפי שאני רואה באצטגנינות שלי
שהיה עתיד לבוא אצלי בשלשלאות של
ברזל, אבל זכותו היא שעמדה לו, אם כן
כיון שזכה ובה אליך בכבוד, במיטב הארץ
הושב את אביד ואת אחיד, שבת אחים גם
יחד.

כחו של משיח בן יוסף ושל
בן דוד

ברכת טוב

רבי משה נחאל הכהן זצ"ל
עקר הגאולה תהיה על ידי משיח בן
דוד
ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני (מז
יח). שמעתי בשם הרב רבי נתן

מקראקא ז"ל שיוסף הבין שמשית בן
יוסף יהיה עקר, ומשית בן דוד טפל
לו, וזה שאמר (מז יז) והאיש אשר נמצא
הגביע בידו, רצה לומר דוד שעליו נאמר
(תהלים קטז יג) 'כוס ישועות אשא' הוא
יהיה לי עבד.

אבל יהודה פנו אל האמת שמשית בן
דוד יהיה עקר, וזה שאמר ויגש
אליו יהודה ויאמר בי אדני, רצה לומר
בי ישאר עקר האדנות. ועל פי זה פרש
מה"ל מקבל דלכך אליו יהודה ויאמר בי
סופי תבות 'רונה', על דרך בי יהיה
משיח בן דוד שעליו נאמר 'כוס ירונה'
[וכו].

ולפי נראה שאפשר לזה אמר הכתוב אחר
כך (מז כח) ואת יהודה שלח לפניו
'גשנה' גימטריא 'משיח', וזה שאמר 'להורות
לפניו', רצה לומר שיוסף יורה לפני יהודה,
כי משיח בן יוסף יבוא לפני משיח בן
דוד.

בכור שור

רבי ברוך שור זצ"ל
כחו של דוד בזכות התפלה
ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא
עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך
בעבדך. רמז לו בי אדני כי על ידו יהיה
הישועה לישראל, זו מלכות בית דוד
שעתידה להתפשט בכל העולם, וזהו פרוש
'בי אדני' ממנו יצא והוא יושיע את ישראל.
ידבר נא, כי עקר כח של דוד המלך
היא תפלה, וזה 'נא', 'ובתחנונים
אובלים' (ירמיה לא ח), 'ותפלה לעני כי יעטף'
(תהלים קב א).

וגם רמז לו השני משיחים, משיח בן
יוסף ומשיח בן דוד, ומה שכתוב
בכתובים שמשית בן יוסף יבטל ומשיח
בן דוד יקים רמז ואל יחר אפך בעבדך,
כי אין קנאה ושאנא בינינו. וכתב הר"י
ז"ל שיתפלל האדם על משיח בן יוסף
שלא יהרג, וזה על פי קבלה, ומרמז
בכתובים, וכמדומה שהזכר זה בספרים.

פתשגן הדת - כפלים לתושיה

רבי יצחק אליהו לנדא זצ"ל
הכנת הגאולה על ידי משיח בן יוסף
וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית
בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה
(מז יז). ויתכן עוד שכמו שבגלות מצרים

הוא להיות משיח בן יוסף וסופו להיות נהרג, ואחר כך יבוא הגואל האמת משיח בן דוד שהוא משכבט יהודה.

וכך הפרוש ואת יהודה שלח לפניו לזה הגואל ומלכות אשר הוא לפניו, ומפרש מי הוא אשר לפניו לפני יהודה אל יוסף, כאשר הפרוש אצל יעקב שאמר לאחיו (בראשית לג יד) "עבר נא אדני לפני עבדו" ואחר כך יבוא לירי המלוכה, גם בכאן הפרוש 'לפניו' לזה האיש המולך לפניו, לפני יהודה.

בית אהרן

רבי אהרן רייזמאן זצ"ל

הריגת משיח בן יוסף

ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורית לפניו גשנה ויבאו ארצה גשן (מו כח). וקשה על התבנה 'לפניו' שנאמר בפעם הראשון הוא למותר, שדי הוא פרוש רש"י על המלת 'לפניו' אשר נאמר בפעם השני. **ונראה** לעניות דעתי, אשר ידוע גם באריכות בשל"ה הקדוש, כי עקר המלכות הוא מבית יהודה, כי לא יסור שבט מבית יהודה, אף מקדם מכרח

היה מההכרח שיוסף יבוא תחלה לשם, ועל ידי פעלת מעשיו הטובים נגאלו ממצרים, כמו כן בגאולה אחרונה במהרה בניינו מכרח משיח בן יוסף לבוא תחלה ואחרי זה יגאלו.

זהו שרמזו להם בדבריו וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ בגלות מצרים שתגאלו בסבתי, וכן שלחני לפניכם באחרית הימים להחיות לכם לפליטה גדולה בגאולה אחרונה.

מעשי צדיקים

בחסד האדון, לקחת את השמרים כמנהגו יום יום, המתין הסוכן שהמשרתים ימלאו את הכלים ביי"ש, ואז התפרץ אל הרפת, גרש את הכפרי, ונעל את הרפת עם העגלה הטעונה בתוכה.

האדון רץ לספר לאדון את הנעשה, אף לאכזבתו האדון כבר שכב על משכבו וצוה להמתין למחרת בבקר, הסוכן הלך לביתו ואת המפתח לקח עמו, והיהודי האמלל עמד נבון מבלי דעת לשית עצות בנפשו, כיצד יחלץ מהאסון הפתאומי שנפל על ראשו.

לבסוף רכב על סוסו ונסע אל הרה"ק **רבי מרדכי יוסף מאיזביצא** זיע"א, אליו הגיע כחצות הלילה, הרבי ישב בבת המדרש ולמד את שעורו עם קהל חסידיו פדרכו בקדש מדי לילה, והפפרי בראותו את הרב יושב ולומד בהתלהבות גדולה, לא העז לגשת אליו והתחנן לפני משמשו כי יגיש את בקשתו לפני כבוד הרב, יען פקוח נפש הוא.

המשמש הודיע לרבי, והוא רמז לכפרי לגשת אליו, הכפרי נגש וספר את הכל מהחל ועד כלה, והרבי נתן עליו בקולו והוכיחו על פניו, איך מלאו לבו לעשות נבלה כזאת, אשר על פי דין תורה אסור לגנב גם מאינו ישראלי, "אין כל תרופה לאסונך, אשמך בראשך", סים הרבי את דבריו.

הכפרי נסוג אחור, והרבי סים את שעורו ונכנס לחדר להתפלל תפלת ערבית, אז נגש הכפרי שנית ונכח והתחנן לפניו להצילו מרעתו, אף הרבי נתן עליו שנית בקולו כי חטא חטאה גדולה, ואחר התפלל תפלת ערבית.

בסעודת ליל שבת קדש בדברי תורתו על הפסוק ויגש אליו יהודה, שפנסת ישראל המקנה 'יהודה' נגשת לפני הקב"ה בתפלה, ואומרת 'בי אדני, ידבר נא עבדך דבר באדני אדני ואל יחר אפך בעבדך'.

אל יחר חרון אפו בנו לגזר עלינו גזרה רעה חלילה, 'כי כמוך כפרעה', שאם תגזר חלילה, יהיו צדיקים שיבטלו אותה, כמאמר חז"ל (ואה מו"ק טז): הקב"ה גוזר והצדיק מבטלו, ואם כך יתקדם כביכול חלילה 'מה פרעה גוזר ואינו מקים' וכו', על כן מוטב שלא תגזר כלל.

אחרי כן אחז הסבא קדישא בזקנו הקדוש, ואמר, "מבטח אני שכל זמן שהזקן הזה יהיה בעולם, לא יקחו מבני ישראל לצבא", וכן היה, אחר השבת בא שליח מיוחד מפיעטרקוב מאנשי שלומו, עם ידיעה כי נתבטלה הגזרה. (נפלאות הסבא קדישא מראשיצין)

ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו (מה א) **מעשה** בכפרי שהיתה בידו חזקה לרכש את כל השמרים והפסלת מעשית היי"ש של האדון בכפר הסמוך לקראסנאסטאו אשר בפלך לובלין, ובמקביל הוא עמד וסכם בחשאי עם משרתי בית משרפות היין אשר לאדון, שבמקום שמרים ופסלת ימלאו בכדי יי"ש יקר, הוא היה מוליכם העירה ומוכרם בחשאי, ואיש לא ידע מהדבר.

כך התנהג זמן מה, עד שנודע הדבר לסוכן בית האדון והוא גמר בלבו לנקם ביהודי הגונב את אדונו, בערב בבא הכפרי עם עגלתו אל הרפת אשר

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באדני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה (מד יח)

ברש"י מה פרעה גוזר ואינו מקים, מבטיח ואינו עושה אף אתה כן.

בחרף האחרון לימי חייו של הרה"ק הסבא קדישא **מראדשיץ** זיע"א, בשנת תר"ג, יצאה גזרה מפטרבורג שכל אחד מחיב לעמד על המבחו, לראות האם יקשר לעבודת הצבא.

כשנתודע הדבר לסבא קדישא, הוא הרעיש עולמות לבטל הגזרה, ושלח חסיד עם ספר תורה בידו על הציון של הרה"ק היהודי הקדוש **מפשיטסחא** זיע"א, לבקש רחמים שתתבטל הגזרה, שכן כבר הבטיח היהודי הקדוש לתלמידיו לפני פטירתו, שאם תהיה חלילה עת צרה ליעקב, יתאספו עשרה אנשים וילכו על קברו וספר תורה עמהם, יתפללו על ציונו, וממנה יושעו.

בעת שצוה הסבא לעשות כן, נגשו אליו מקצת מתלמידיו הקדושים ושאלו אותו מה לעשות עם דברי הנודע ביהודה (מה"ת א"ח סי' קט) שאסר ללכת לבית הקברות עם ספר תורה, שמא ימצא חסר אפלו אות אחת והדבר יכול חלילה לעורר קטרוג.

השיב להם הסבא, מה שאסר הנודע ביהודה, הוא מחשש שמא ימצא הספר תורה חסר, בדבר חשש זה אני סומך על היהודי הקדוש שצוה לעשות כן, שלא יארע שום ריעותא חלילה ממעשה זה.

הדבר היה סמוך לשבת קדש פרושת ויגש, בעיר פשעודבארז, והרבי אמר

על דבריו אלו, אדרבא, עכשו יש לו לחיות בראותו בניו על שלחנו ויוסף מלך ביניהם, ומה לו להזכיר המיתה.

פרט רבי יחזקאל על פי דבריו אלו, שאחר קריאת שמע התפלל יעקב תפלת שמונה עשרה כדי להסמיך גאולה לתפלה ולא יכל יוסף לדבר אליו, אחר גמרו את תפלתו רצה יוסף לדבר אליו, ויאמר אליו יעקב אבינו 'אמותה הפעם', והוא על דרך הרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א שאמר שאין לומר נפילת אפים, רק בעת שיכול למסור נפשו ונשמתו להש"ת, אבל בזמן שמרגיש בנפשו איזה פגם, לא יאמר תחנה.

כל העשירים ושתים שנים שהיה יעקב סבור שמת יוסף, דמה בנפשו שירש גיהנום כמאמר חז"ל ולכן לא אמר תחנה, עתה אחר תפלת שמונה עשרה כשרצה יוסף לדבר אליו, אמר 'אמותה הפעם', פרוש עתה הגיע העת שאמר תחנה, בראותי כי אתה חי ואין בי פגם ואוכל למסור את נפשי, על פן מקרח עתה להמתין עד גמר תפילתי. (דברי יחזקאל שינאווא עמ לב)

וישב יוסף את אביו ואת אחיו ויתן להם אחזה בארץ מצרים במיטב הארץ בארץ רעמסס (מו יא)

אמר הרה"ק **רבי מאיר מפומיטלאן** זיע"א, פעמים הרחוק הוא סבה לקרוב, כשגרים יחד באים לחפוכים ולמריבות, ואלו כאשר כל אחד גר בפנתו, השלום והשלוח שוררים.

ספר הרה"ק **השפע חיים** זיע"א, לרגל הכתרת זקני הרה"ק **רבי ברוך מנארליץ** זיע"א לרבה של רודניק, הגיע אביו הרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א לשבת ברודניק בשבת קדש פרשת בהר או בחקתי, שחלה כמה ימים אחר פסח שני.

לקראת אותה שבת שלח הדברי חיים אגרת לחתנו הרה"ק **רבי מרדכי דב מהארנסטייפל** זיע"א, כי מאחר והוא לא ראה אותו ואת בני ביתו זמן רב, והוא אינו חפץ להטריחו לבא עד צאנז שהיא בקצה השני של גליציה, מן הראוי שינצל את ההזדמנות להגיע אליו לרודניק, הסמוכה לגבול.

אמרתי כי משתי המלים האלה ישועתו תמצא, ואוכל מהם להמציא עצה לישועת הפפרי, על פן אמרתי לו עצה זאת. (דור ישרים)

ויפל על צוואריו ויבך על צוואריו עוד, ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם (מו כט - ל)

ברש"י, אבל יעקב לא נפל על צווארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע.

בהיות הרה"ק **רבי יחזקאל משינאווא** זיע"א בעל **דברי יחזקאל** במרחץ קרעניץ בשנת תרנ"ח, נכנס לבית מדרשו אחר תפלת שחרית אדם שהיה נראה ללא צורת יהודי, ויתן שלום לרבי וישקוה על ידו.

נרתע הרב ואמר, מה זאת, לנשק אדם בשך ודם, אפשר ידי גוי פריץ יש לנשק כשרוצים להתחנף אליו שיעשה בקשתו, אבל ידי ישראל למה לנשק, אחר חזר ואמר, אין זאת כי אם בעת בא אל האדם השתוקקות אהבה, הוא רשאי לילך אל הצדיק ולנשקו, כדי להעלות האהבה אל הקדושה.

אחר הוסיף ואמר, כי על דרך זו פרש הרה"ק **הישמח משה** זיע"א את הפסוק **ויפל על צוואריו ויבך על צוואריו עוד**, ומפרש רש"י ז"ל, שיעקב אבינו לא נפל ולא נשקו, כי היה קורא את שמע.

לכאורה קשה, ממה נפשך, אם היה אז זמן קריאת שמע ונתיירא שלא יעבר הזמן, גם יוסף היה צריך לקרא את שמע, ואם היה שהות, גם יעקב היה יכול להמתין עד אחר שיתראה עם בנו אשר השתוקק עליו זה זמן כביר.

תרץ הישמח משה כי באמת לא היה זמן קריאת שמע, רק יעקב אבינו ידע בנפשו שכשיתראה עם יוסף בנו תהיה לו אהבה והשתוקקות גדולה, ורצה להעלות האהבה לאהבת השי"ת בקריאת שמע.

על פי זה באר הרבי משינאווא גם את מאמר יעקב 'אמותה הפעם אחרי ראותי פניו' וגו', שהמפרשים מתפללים

אחר התפלה צוה הרבי להביא לפניו את הכפרי, ואז צוהו, "רכב על סוסך וסע מהרה לעירה קראסנאסטאו, שם תבוא אל בית הדאר בו יש מכתב שהגיע אל האדון, תשתדל בכל יכלתך שפקידי הדאר ישלחו את המכתב על ידך, תגיש את המכתב אל האדון מיד בקומו משנתו, ומזה תהיה ישועתך, רק אל תוסף עוד לגנב ותחזיר הגנבה.

הכפרי רץ כעל עב קל ויבא לקראסנאסטאו לבית הדאר, ובאמת נמצא שם מכתב לאדון והוא השתדל עד אשר נתנו לידו את המכתב, למחרת עם שחר המתין לפני פתח האדון, ויהי כאשר קם האדון משנתו, מיד מסר לו את המכתב.

כאשר קרא בו רגעים מעטים, צוה האדון על משרתיו כי ימהרו מיד אל בית הסוכן, ויאסרוהו ויבילוהו אל העיר לובלין, למסרו לפקידי הבולשת. העבדים מלאו מיד את פקדונו וכעבר זמן קצר הסוכן כבר לא היה באזור, אז פתחו המשרתים את הרפת, והכפרי נסע עם עגלתו הטעונה העירה.

אחר נודע הדבר, כי הסוכן היה פושע מסתתר, ולאדון הכפרי היה קרוב בעיר רחוקה וכאשר נודע לקרוב כי הבוגד מסתתר בבית קרובו ומשמש כסוכן הראשי בבית, הודיעו זאת מיד במכתב.

אחר אמר הרבי למקרביו, "בעת שהגיע לפני הכפרי ושפך את מרי שיחו, נגע אסונו הנורא בלבי, אף לא היתה לפני כל עצה, לכן אמרתי להוכיחו ואז כאשר ישבר לבו בקרבו ויעשה תשובה, אולי אמצא תחבולה למענו, אבל לא מצאתי תרופה לצרתו.

במשך עת למדי את שעורי חפשי בדברי תורה שעסקתי עצה, אף לא מצאתי, קצאתי את שעורי ואמרתי אולי בתפילתי אמצא לו איזה תרופה, ואז גערתי עליו בשנית למען ישבר היטב לבו בקרבו, ויעשה תשובה גמורה.

בעמדי להתפלל תפלת שמונה עשרה נקיתי את מחי מכל מחשבה זרה, והנה עלו על רעיוני שתי המלים "בית הרצים", "מכתב", כמה פעמים, אז

המדרש, השליח צבור שיזע את דעת הרבי התחיל לומר תחנון, אף רבי יחזקאל הכריז שחלילה לומר תחנון בעירו של אביו הקדוש, שסבר שאין לומר תחנון.

מאחר וזכר היטב את הוכחות החרף של גיסו עם אביו בענין זה, גברה פליאתו עד מאד, רבי יחזקאל הבין את פשר השתוממותו, ואחר התפלה נגש ואמר לו, "אני יודע שיש לך עלי הרבה קושיות ותמיהות, לכן אספר לך דברים כהנתיים.

כשהגעתי אז לרודניק לשבת בצל אבי הקדוש, הלכתי לאכסניה לנח מעט טרם אכנס אליו לקבל ברכת שלום ונרדמתי, ואז חלמתי שקהל גדול של אלפי אנשים נקבצו וקאו אלי, כשהם מריעים בקולם ואומרים, 'חי אדונינו מורנו ורבנו.

הקצתי משנתי ותפעם רוחי בקרבי, הבנתי את פתרון החלום שהגיעה שעתה למלך ולקבל את ההנהגה, והיות שאין מלכות אחת נוגעת בחברתה אפלו כמלא ניקא (שבת 5), מכרח שהגיע זמנו של אבי הקדוש להסתלק.

השכנו עיני ומיד קבלתי עלי תענית חלום, וזו היתה הסבה שלא הופעתי לסעודה כשאבי שלח לקרא לי, אחר חשבתי כיצד להאריך ימיו ושנותיו של אבי הקדוש, עד שנמלכתי בדעתי שכאשר חתנו של הקיסר האוסטרי מולך על מדינת סרביה, אין זה בגדר מלכות שנוגעת בחברתה כי כל אחד מולך לעצמו במדינתו, הוחתן באוסטריה וחתנו בסרביה ואין סתירה ביניהם.

לכן הגם שהגיעה שעתה למלך, אבחר לעצמי דרך חדשה ושונה מאבי, אחלק על דעתו בכל ענין ואעשה דברים על דעת עצמי, כך יתברר שאנחנו שתי ממלכות נפרדות שאין אחת נוגעת בחברתה, ואיריכו ימי חיינו בטוב ובנעימים.

כשהתפללתי עם אבי הקדוש והוא לא אמר תחנון, ראיתי בזה הזדמנות לעשות כרצוני ללא שמירתו מטלת עלי, כך ספר הרבי משינאנאו, אז הבין רבי מרדכי דב עד היכן הדברים מגיעים. (שפע חיים דרשות חורש"י שמיני תשמ"א, ויטב תשמ"ג)

יותר על מפתן ביתו, מאחר והרבי משינאנאו חשש להמרות פי אביו, הוא יצא מהבית מבעד החלון כדי לא לדרוך על סף הדלת.

בתוך להט הוכחות, בעוד רבי מרדכי דב עומד בצד ומהרהר על התנהגות גיסו כלפי אביו, הרגיש בכך הדברי חיים, רמז לו לגשת אליו, ולחש באזנו, "איני יודע איך הגיע אלי בן קדוש כזה", והוא ענה על אתר שאצלו אין זה פלא.

אחרי כן התענין מה גרם לזכות הסוער, וספרו לו שבאותו יום כשהתפללו שחרית ביחד בבית המדרש, לא אמרו תחנון, על פי הוראתו של הדברי חיים שאין לומר תחנון בשבעת הימים אחר פסח שני (על פי הוזהר הקדוש בהעלותך ח"ג קנג).

מחה על כך רבי יחזקאל וטען שאם אין אומרים תחנון כל שבעת הימים מפסח שני, מדוע כתב הרמ"א (או"ח סלא ו) "כל"ג בעומר אין נופלים על פניהם", הרי ל"ג בעומר חל בתוך אותו שבוע, אלא מכאן שבשאר ימי שבוע זה נופלים על פניהם.

תוך כדי הדין ודברים יצא רבי יחזקאל מבית המדרש והלך לבית המדרש המרפזי שעמד ממול, ור' מתתיהו גבאו מהר לקבץ לשם את אנשי שלומו, שכן כבר היו לו חסידים שנהו אחריו, שם המשיכו בנפילת אפים ואמירת תחנון עד גמר התפלה, כשנודע הדבר לדברי חיים הוא שלח לקרא לו, ועל זה נסוב הוכחות הסוער.

הדברים ששמע הגבירו את פליאתו, הכי בשביל אמירת תחנון עשה הרבי משינאנאו רעש כזה ודבר כך בפני אביו, בפרט שבצאנו היה פחד ויראת הכבוד במדה מפלגת, תמיהתו התעצמה כאשר הדברי חיים שישב לסעד בשלחנו הסהור, צוה שילכו לקרא לבנו הרבי משינאנאו לסעודה, אולם הם חזרו ואמרו שהוא מסרב להגיע, כל הספור נשאר בעיניו כחידה סתומה שלא ידע פתרונו.

שנים רבות אחר אותו מארע, לאחר הסתלקות הדברי חיים, הזדמן לו להיות בצאנו בשבעת הימים מפסח שני ולהתפלל עם הרבי משינאנאו בבית

כשקבל הרבי מהארנסטייפל את המכתב הוא שמח מאד, כי גם הוא השתוקק לבקר את חותנו הקדוש, אף היתה לו מניעה כבדה, שכן הממשלה הרוסית הצרה את צעדיהם של נכדי הרה"ק **בעל התניא** זיע"א והשגיחה עליהם ועל תנועותיהם, עד שחששו לצאת מהמדינה פן יעלילו עליהם.

מאחר ובכל זאת בערה בלבו תשוקה לפגש את חותנו, החליט לנסע בלי דרכון בסברו שאם יצליח לעבר כך את הגבול, לא תשאר בידם הוכחה על יציאתו מהמדינה, וגם יהיה לו סימן משמים שצריך לנסע.

הוא הוציא מחשבתו לפעל ויצא לדרך, עד שהגיע אל גבול רוסיה, הצטרפו אליו חסידים רבים בדרךם להסתופף בצל הדברי חיים, הם נסעו בשירה עד שהגיעו למעבר הגבול הסמוך לעיר קרעשוב, שהיה ידוע כקשה ביותר בגין הבדיקות הקפדניות.

גם בזמני כשהתקופה היתה פתוחה יותר, נסעתי בהיותי ילד בן שש עם אחי המבגר בשנה וחצי, הרה"צ רבי אברהם זצ"ל יחד עם אבי שרצה להראות לנו את הגבול, והוא בקש שיתנו לו רק לעבר ולראות את נהר הסאן.

עד היום מנח בזכרוננו השוטר שרקע ברגליו וזעק שללא דרכון עבור הילדים, הוא לא יתן לעבר בשום פנים, הגם שאבי היה נכבד ונשוא פנים גם אצל הגוים, איש השוטר שישלח אותנו למאסר אם נעבר את קצה הגבול.

קבוצת החסידים החלה לעבר את הגבול, כשהממנה דורש מכל אחד להראות לו את רשיון המעבר, כשהגיע תורו, אמר שאין בידו רשיון, הממנה שאל כמה זמן הוא רוצה להיות ברודניק והשיב "עד יום ראשון", והוא התיר לו לעבר באמרו שאם זה רק לכמה ימים, הוא יכול לעבר ללא רשיון, ויהי לפלא.

כשהגיע לרודניק בערב שבת קדש, נכנס אל אכסנית הדברי חיים שם נגלה לו מחזה פלאי, הוא ראה את הדברי חיים באמצע וכוח סוער עם בנו הגדול, הרה"ק **רבי יחזקאל משינאנאו** זיע"א, כשלבסוף גער בו שלא ידרך

פרשת ויגש

המיחם שהתהפך

הבקשה שנשלחה לאוניברסיטה היוקרתית השוכנת בעיר אוקספורד שבאנגליה לקבל את 'סלמאן אליהו' כסטודנט מהשורה, נענתה עד מהרה בחיוב. המעטפה הגדולה והרשמית, שנשאה עליה את לוגו המוסד האקדמי הנכבד, נחתה בתיבת הדואר של המשפחה והביאה בתוכה את הבשורה החשובה.

הנער הצעיר, יליד העיר בגדד, היה ברוך כשרונות ובעל קסם אישי מופלג. אביו 'יוסף אליהו' היה מעשירי העיר, ומסחרו הענף הגיע עד לאנגליה. אפס שלמרות עושרו הרב, ואולי דווקא בשל כך, הייתה משפחת אליהו שקועה במסחר ובעסקים, והתרחקו מעולם התורה שתסס בבתי כנסיות ובבתי מדרשות הרבים שהיו בבגדד.

בהיותו בן יחיד, היה סלמאן מסומן כיורש העצר של המשפחה, והוא נשלח ללימודים אינטנסיביים שבהם עשה חיל. ההורים כלל לא העלו בדעתם שעליהם להעניק לילדם המחונן חינוך תורני יהודי אמיתי, כיון שכל דאגתם הייתה שהנער יצליח בלימודי החול עד שבבוא העת יוכל לנהל את עסקי המשפחה המסועפים.

השלב הבא של הנער, כך לתוכנית הוריו, היה לספק לו השכלה גבוהה ואיכותית. בגדד כבר לא התאימה לנער ששלט באנגלית ספרותית ובצרפתית משובחת, תודות למורה מיוחד שנשכר ללמדו, והוריו שלחו בקשה מסודרת לקלוט את בנם אל האוניברסיטה העתיקה ששמה הלך לפניו. אל הבקשה צירפו ההורים המלצות נאות מאנשי רוח מקומיים, ואף הוכיחו את יכולת התשלום שלהם לכל שנות הלימודים.

עד מהרה הגיעה התשובה החיובית מהנהלת האוניברסיטה, והיא הפתיעה אפילו את ההורים: ההנהלה הודיעה כי רצונה להעניק מלגת לימודים מיוחדת לנער בו היא מזהה פוטנציאל גבוה מאוד. זו הייתה תשובה לא שגרתית בעליל, שהוכיחה כי הרקטור של האוניברסיטה והצוות הבכיר באקדמיה יודעים שהמלגה שהם נותנים לנער, תביא להם תשואה גבוהה. זהו סטודנט שיגיע להישגים עצומים.

את משך הזמן עד לנסיעה לאנגליה, לקראת תחילת שנת הלימודים באוקספורד, ניצל הנער לשוטטות בספריות שונות בבגדד. סלמאן החליט להכיר את אוצרות התרבות שהיו גנוזים בבתי עקד הספרים הרבים שהיו בעיר הגדולה. סלמאן ביקר בספריות כלליות, והיה רגע שבו הנקודה הפנימית של נשמתו היהודית הוליקה את רגליו אל בית המדרש המפורסם 'מדרש בית זילכה', שנוסד זה מכבר

על ידי גאון בבל, רבי עבדאללה סומך זצ"ל.

קול תורה הסב את תשומת לבו והוא נכנס אל בית המדרש, שם נדהם לדאות כי כל קירות בית המדרש מלאים בארונות גבוהים עמוסים בספרים חדשים וישנים גם יחד. הספרים סיקרנו אותו מאוד, והוא ניגש לאחת מחבורות הלומדים בבית המדרש ושאלם בתמימות רבה: התואילו לספר לי מה טיבם של ספרים אלו? האמנם כל אלו ספרים יהודיים שונים, או שמא הכל זהו ספר אחד במהדורות שונות?!

הציצו החכמים הבגדדים בנער העומד מולם וראו כי מדובר בתינוק שנשבה. נער יהודי שלדאבון לב אינו מכיר את המסורת היהודית העשירה. הם האירו לו פנים ואמרו: הספרים האלו הם התורה הקדושה! סלמאן לא הסתיר מהם את פליאתו: ואני לפי תומי חשבתי כי התורה מסתכמת רק בספר התנ"ך. מעולם לא ראיתי ספרים יהודיים רבים כל כך. נענו החכמים ואמרו לנער: דע שכל מה שאתה רואה עדיין אינו אלא חלק קטן מעושרה של התורה, והוא כטיפה מן הים ממש, שכן התורה ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים.

הנער החליט שעליו לבדוק מקרוב את הספרים היהודיים. הוא התיישב על אחד הספסלים המרופדים, הוציא כמה וכמה ספרים מהארון, ושקע בקריאה מעמיקה. כשרונותיו של הנער עמדו לו, והוא הבין חלקים נכבדים ממה שקרא. את אותם קטעים שלא הבין, ביקש את עזרתם של החכמים, והם עזרו לו בחפץ לב.

הנער היה רגיל בכל יום להגיע לביתו כדי לאכול ארוחת צהרים. באותו היום לא שב לביתו, ואמו הדואגת יצאה לחפשו בשווקים וברחובות. היא ידעה שהוא מתעניין בספריות שונות, אך לא העלתה על דעתה כי בנה יחידה נמצא בבית המדרש ועוסק שם בתורה. את בית המדרש עזב הנער רק כשהשמש דפק על כתפיו ואמר לו: השעה כבר מאוחרת ואני סוגר את בית המדרש.

הדרך מבית המדרש לביתו התארכה זמן רב. הנער סלמאן היה שקוע במחשבות על עתידו המתוכנן. יודע היה היטב כי כרטיס הנסיעה שלו לאנגליה כבר נרכש עבורו, וכי מקומו באוניברסיטה שמור. אלא שהספרים היהודיים אותם הכיר היום לראשונה לא נתנו לו מנוחה: נוסע אני לרעות בשדות זרים, ללמוד לימודים של עמים אחרים, בעוד שאת החכמה היהודית איני מכיר. האם הדבר הגיוני ונכון?!

עם כניסתו לביתו כבר גמרה בליבו של סלמאן ההחלטה: הוא אינו נוסע לאנגליה נכון

לעתה. תחילה לכל עליו להכיר ולדעת את התורה היהודית, ורק לאחר מכן, אם אכן ישלט בהם כראוי, יפנה ללימודים הכלליים. על פניו של סלמאן היו ניכר היגיעה והעמל של עמל ויגיעת התורה, והוריו תהו מה אירע לו היום.

מטבעו היה סלמאן אדם ישר וגלוי לב, והוא החליט לספר להוריו את צפונות נפשו: הייתי היום בבית המדרש ונפשי חשקה בתורה! מבקש אני לעזוב הכל ולעסוק בתורה. דודו, אחי אביו, שניהל ביחד עם אביו את האימפריה העסקית המשפחתית, נזעק ואמר: רצונך להיות חכם? היה לא תהיה! לא לכך נועדת. עליך להמשיך את ניהול העסקים, אלא שאם רצונך בכמה ימים שנתורו עד לנסיעה, ללכת לבית המדרש וללמוד תורה, אין אנו מתנגדים לכך.

בלחישה נענה הדוד ואמר לאב, יוסף אליהו: מה אכפת לנו אם בימים אלו לא ישתעמם הנער וילך לבית מדרש, אדרבה, ילך וילמד תורה ויראה מעצמו שאינו מתאים לכך, וכך יסע מרצונו לאוניברסיטה באוקספורד.

הימים הבאים היו קשים מאוד עבור סלמאן הצעיר. דודו, היה ראש המדברים במשפחה, והוא לא חדל מלשוחח עימו על עתידו. בצבעים ורודים צייר הדוד את העתיד הנוצץ הצפוי לו אם יסע לאוקספורד וימשיך את המסורת של המשפחה העשירה, מול חיי הדחק והלחץ שיש ללומדי התורה. מלבד זאת, טען הדוד בנחרצות, הרי בלימודים כלליים כבר הוכחת את הצלחתך, ומניין לך שכך גם תצליח בלימודי התורה.

הטיעון השלישי, שלדעת הדוד היה טיעון המחץ, נאמר בהתלהבות רבה: וכי נראה לך שיש ברצוננו להפריע לך מללמוד תורה? חס וחלילה. כל שאמרנו הוא שהיות שאתה צעיר לימים, יכול אתה להחזיק בזה וגם מזה אל תנח ירך. הרי כרטיס הנסיעה לאנגליה כבר מוכן, האוניברסיטה כבר קבלה אותך לשעריה. מוטב תעשה אם תשלים את חוק לימודיך, ולאחר מכן תעסוק בתורה ככל אוות נפשך.

הפלא היה שלמרות הזמן הקצר מאוד שחלף מאז התוודע הנער לזיו אורה ומתיקותה של התורה הקדושה, כבר היה לו להשיב לדודו תשובות ניצחות. דבר ראשון, טען הנער, מי הוא זה שקבע שקודם עלי ללמוד לימודים כלליים ורק לאחר מכן לפנות ללימודי התורה, שמא צריך להיות ההיפך הגמור: קודם ללמוד תורה ורק אחר כך לפנות ללימודים כלליים.

יותר מכך, המשיך הנער ואמר ברגש רב: כבר הספקתי להתוודע לכך שהתורה היא אינסופית, גם אם אלמד כל חיי את התורה

האחיין כדי למלא את חדרו בספרי קודש, וכי שק האבטיחים כביכול היה מלא בספרים שאותם רכש. הדוד הזועם, שבקושי נחלץ מצרת הכוויות הרבות, לא ביקש מאחרים שיעזרו לו, אלא הוא בעצמו נכנס לחדרו של הנער והוציא משם את כל ספרי הקודש והעבירם למקום מחבוא, כשהוא ממלמל לעצמו בזעם: אם לא יהיו לו ספרים - הוא לא יוכל ללמוד.

ההפתעה שציפתה לנער עם כניסתו לחדרו, העלמות כל ספרי הקודש, הכאיבה לו מאוד. אלא שההמשך היה בלתי צפוי: לא חלפה יממה והדוד קיבל עונש נורא משמים: על גופו פרחו פצעים ואבעבועות לרוב שהציקו לו עד מאוד. הדוד פנה לשאול ברופאים והם פכרו ידיהם בייאוש: אין אנו מכירים סוג פצעים שכאלה, אין אנו יודעים כיצד הם באים, ואין אנו יודעים כיצד הם הולכים.

בשלב הזה הבין הדוד כי התורה הקדושה היא התובעת עלבונה על מעשיו לאחיינו. הוא פנה לבקש ממנו סליחה, אלא שאז נודע לו כי הנער עזב את ביתו, כדי שמשפחתו לא תמשיך ותציק לו. דודו והוריו פנו לחפש אחריו עד שמצאוהו וביקשו ממנו את סליחתו, והוא אכן נענה וסלח להם.

באותה תקופה יעץ לו רבו הגדול הגאון רבי יוסף חיים, בעל 'בן איש חי', שיעזוב את עירו וארצו ויגלה למקום תורה. ואכן בימי החנוכה של שנת תרע"ח עלה הנער לירושלים, שם התעלה במעלות התורה והקבלה עד שנודע כמקובל חשוב וספרו 'כרם שלמה' על ספר 'עץ חיים' למהרש"ו הוא מספרי היסוד של תורת הקבלה.

על הפסוק (בראשית מו כח) 'וְאֵת יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו אֶל יוֹסֵף הַלְוִי לְפָנָיו גִּשְׁנָה וַיְבֹאוּ אֶרְצָה גִּשְׁן, וּפִירוֹשׁ רַשׁׁ: לְפָנָיו - קוֹדֵם שִׁיגִיעַ לָשׁ. וּמִדְרַשׁ אַגְדָּה לְהוֹרֹת לְפָנָיו לְתַקֵּן לוֹ בֵּית תַּלְמוּד שְׁמִשָּׁם תִּצָּא הוֹרָאָה, פִּירֵשׁ הִרָה"ק הֶרֶבִי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מִלִּזְעֶנְסֶק זִיעֲ"א בִּסְפָרוֹ 'נוֹעַם אֱלִימֶלֶךְ': זֶהוּ שְׁפִירֵשׁ רַשׁׁי 'לְתַקֵּן לוֹ בֵּית תַּלְמוּד', רָצָה לומר, שִׁיְהִי הַלִּימוּד מִתּוֹקֵן לְשִׁמְהָ, שְׁמִשָּׁם תִּצָּא הוֹרָאָה, וְעַל יְדֵי זֶה אֶנְחֵנוּ חַיִּים וְקַיִמִים בְּגִלּוֹת הַמֶּרֶז. וְזֶהוּ (מִשְׁלֵי ט יא) 'כִּי בִי יִרְבּוּ יַמִּיךְ', רָצָה לומר, אִם יִרְבּוּ יַמִּיךְ בְּגִלּוֹת חֲלִילָה וְיִהְיֶה בְּאוֹפֶן שֶׁתִּהְיֶה דְּבוּקִים בִּי כַּנ"ל, אִזִּי 'וְיִסְפִּיר לָךְ שְׁנוֹת חַיִּים', דְּאִיתָא בְּגִמְרָא (סְנֵהֲדִין זז), שִׁיתָא אֲלֵפִי שְׁנֵי הוּי כו' שְׁנֵי אֲלֵפִים יְמוֹת הַמִּשְׁחָה, וּבְעוֹנוֹתֵינוּ הֶרְבִּים יִצָּאוּ מִה שִׁיִּצָּאוּ. וּמִבְשֵׁר לָנוּ הַכְּתוּב שִׁיתוּסְפוּ לָנוּ הַשְּׁנִים אִם יִרְצָה הַשֵּׁם בְּבִיאַת מִשִּׁיחָנוּ בְּמַהֲרָה, דְּהֵינּוּ שְׁשֵׁנָה אַחַת יִתְגַּדֵּל וְיֵאָרֵךְ כְּמוֹ שְׁנֵים הֶרְבֵּה, וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשִׁלּוּם יוֹסִיפוּ לָנוּ בְּגִאוּלְתֵּינוּ קְרוֹבָה בְּמַהֲרָה בִּימֵינוּ, אֲמֵן כֵּן יִהְיֶה רָצוֹן.

סיפרו חכמי בגדד, מאותם ימים בהם ההורים של סלמאן יחד עם דודו, שמרו את צעדיו וביקשו להסיתו ולהדיחו מלימוד התורה. מדי שבוע היה הנער מקבל מהוריו סכום כסף נאה כדמי כיס. אם בעבר היה הנער משתמש בכסף כדי לקנות לעצמו דברי מתיקה או מיני מותרות, הרי שמני אותו היום בו החל לזרוח עליו אור התורה, חדל מכך לחלוטין.

את כל הכסף היה הנער מפזר לדברים שבקדושה, אם כמתן צדקה לעניים ולומדי תורה, ואם לקניית ספרי קודש חדשים להם היה תאב ומשתוקק. הבעיה עמה התמודד הנער הייתה, שדעתו של הדוד כמובן לא הייתה נוחה מכך שאחיינו קונה ספרי קודש, והוא הצר את צעדיו ולא נתן לו להכניסם לבית.

כיון שכך התחכם הנער והישג לעצמו שק בד גס, מהסוג שבו הסבלים היו מכניסים אבטיחים, והיה טומן את הספרים בתוכם. כשהגיע לביתו, התעניין אצלו הדוד ושאל: מה קנית? והנער היה מוציא מהשק את האבטיח ומגנפף בו, כאומר: ראה כמה משובח הוא האבטיח שרכשתי. והדוד, שבע רצון מתשובתו, היה מהנהן בראשו, מבלי לדעת שבתוך השק מוחבאים ספרי קודש שאחיינו רכש זה עתה.

למרות שהנער ניסה להרגיע את הרוחות הסוערות בביתו הרי שהדבר לא עלה בידו. בעיקר דודו היה זה שלא יכול היה לסלוח לו על הדרך החדשה שסלל לעצמו בניגוד לתוכנית שהמשפחה כולה טוותה לו. המתיתחות הגיעה לשיאה ביום מהימים כשכל המשפחה כולה הסבה יחדיו לסעודה חגיגית.

לקראת סוף הסעודה הכניס המשרת והניח על השולחן מיחם מים רותחים ממנו ימזוג כל אחד לעצמו ספל תה מתוק ומהביל. אלא שהאווירה החגיגית הושבתה כששוב החלה להתגלע קטטה בין הדוד לאחיינו בנושא הרגיש של נסיעתו המתבטלת לאנגליה. הדוד ניסה לשכנע את הנער, ואילו הנער השיב לו תשובות כהלכה. לפתע פתאום לא יכול היה הדוד לשלוט בעצמו והוא קם בחמתו ממקומו וניסה להכותו מכה אחת אפיים.

ההמשך היה בלתי צפוי בהחלט: הדוד הזועם לא הבחין בצעדיו וידו המונפת להכות פגעה במיחם, וכל המים הרתחים נשפכו עליו. הדוד צעק לעזרה וכאבי הכוויות שעל גופו היו קשים מאוד. כל הסעודה הושבתה, ורבים מהנוכחים ראו בזה אות וסימן מהשמיים כי לא טוב עושה הדוד בהצקות החוזרות ונשנות לאחיינו הצדיק.

דווקא הדוד עשה עצמו כסומא שאינו רואה והתנחם בלבבו לומר: אך מקרה הוא מה שאירע עם המים הרתחים, ועדיין מחובתי ללמד לקח את אחייני הסורר.

באותם ימים נודע לדוד על הערמה שעשה

הקדושה לא אספיק להכיל את כולה, וכי בן חורין אנכי להיפטר מחובה זו שהיא חובה המוטלת על כל יהודי ויהודי. שמא תשאלו: מי אמר לי שאצליח בכך? על כך תשובתי שאכן התורה נקנית בעמל וביגיעה רבה. גם אין אני דואג כלל לעתידי הכלכלי, סיים הנער ואמר, שכן מאמין אני בבורא העולמים שיזון ויפרנס אותי כפי שהוא דואג לכל בריותיו אשר ברא.

ההורים הנבוכים והדוד התקיף העדיפו שלא להתווכח עם סלמאן. מענה לטענותיו לא היה להם, והם ניסו להתנחם בכך שזה שגיון חולף שיעבור לנער בימים הקרובים. ההתרגשות לקראת הנסיעה הארוכה, או שמא הרצון הפנימי והילדותי שלא לעזוב את הבית החמים ולנסוע לארץ בלתי מוכרת, הוא זה שגורם לנער להגיע להחלטות בלתי הגיוניות.

מדי בוקר הייתה אמו של סלמאן אורזת לו מאכלים לארוחת הבוקר והצהרים, כריכים משובחים, פירות טריים, אגוזים ותמרים, כדי שיוכל להשביע את נפשו. הארוחה המבושלת הייתה נאכלת בביתם בשעות הערב. אלא שסלמאן הצעיר כמעט ולא נגע באוכל שקיבל, ובכל יום היה נותן את רוב ככל המאכלים לתלמידי חכמים שהיו שוקדים על תלמודם בבית המדרש 'בית זילכה'.

את הסיבה לכך לא גילה הנער. היו שאמרו כי הוא מבקש ללמוד תורה מתוך הדחק, בידועו שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. בדומה לכך נטען, שהנער אמר כדברי חז"ל: עד שיכנסו מיני מאכל ומשתה לתוך מעי - מוטב שיכנסו דברי תורה לתוכם. היו שאמרו כי רצונו לסגף את עצמו בתעניות על שנות בחורו שכחלו עפו בדברי הבל וריק. ואילו הסיבה האמיתית, הייתה כפי הנראה, פשוטה בהרבה: מחשקו העצום ללימוד התורה, היה לומד בהתמדה עצומה ונוראה, עד שלא היה לו פנאי לשבת ולאכול.

חכמי 'בית זילכה' קירבו מאוד את הנער המוכשר שלא פסק פומיה מגירסא. שאלות רבות היו לו במקצועות התורה אותם לא הכיר, מושגים רבים היו זרים לו ואת השפה הארמית לא הכיר. החכמים סייעו בידו ככל שיכלו, קבעו עמו עתים לתורה, הדריכוהו בנתיבות התלמוד והמפרשים, וענו לו על השאלות כמידת יכולתם.

מועד הנסיעה לאנגליה התקרב ובא, וההורים לא חשבו שהם אכן טרחו בסעודה והפסידוה, שכל עמלם ויגיעם, עם ההוצאות הכספיות המרובות, יהיו לריק. כולם ראו שהוא הולך ודל, מרזה ונחלש, אך לא ידעו שזו תוצאה ישירה מתעניתיו הרבות. דומה היה להם כי לבטי נפשו הם שאוכלים אותו מבפנים.

אנקדוטה שיש בה כדי ללמד על הכלל,

מילין יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה-תא חז-תא

חֲדָתָא דְאִוְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

מעשה אבות סימן לבנים גם באהבת השם יתברך

הפסוק (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך' ולעבוד את השם יתברך באהבה יתירה, כי גם האהבה שחיבב את בנו כבר יוכל גם כן להקדישה לקדושת שמו יתברך. והנה גם במסכת זו של אהבת השם קיים הכלל 'מעשה אבות סימן לבנים' (ראה תנחומא לך לך ט), ואנו נקראים בזה לאמץ את דרכי האבות הקדושים וללמוד את מידותיהם התרומיות. רבות ניתן ללמוד בענין זה מפגישת יעקב ויוסף, כמו שהביא **השפתי צדיק** (ויגש לא) ששמע מזקינו **החידושי הר"מ ע"ה** ששיבח את דברי המהר"ל הנ"ל, אמנם **הרבי מקאצק זלה"ה** התבטא על כך שהוא דבר קטן למעלת קדושת האבות.

וליישב דברי זקינו ז"ל כתב השפתי צדיק שנראה כוונתו שיעקב אבינו הכין דרך עבודה זו עבור כל כלל ישראל, שבכל עת שיתעורר בליבם איזה אהבה וחובה שיוכלו להטותה להשם יתברך, ולכן מובא ברש"י כוונה זו שנעשה מזה פירוש הפשוט ואז יוכל כל איש ישראל לבוא למדרגה זו, וכן היה רוב עבודת האבות הקדושים להכין דרכי עבודה לכלל ישראל [ולכן נקראו אבות, כמו שביאר השפת אמת (וירא תרמ"ה ד"ה בפרשת) בטוב טעם: שכל עבודת בני ישראל וכו' הכל בכח מעשיהן של האבות, דכתיב 'למען אשר יצוה בניו וביתו' וגו', ולא מצינו שהיה מצוה בעת פטירתו איזה צוואה, אך הפירוש שבכל מעשה האבות נשתתפו עם כל הדורות העתידין לעמוד מהם, ולכן נקראו אבות שלא היה שום עובדא לעצמותם רק בשם כל ישראל, כמו שאנו עושין בשם כל ישראל, ומצד זה נוכל אנחנו להתקשר במעשה אבות מפני שהם כללו אותנו במעשיהם, וצוואתו הוא לשון התקשרות, 'אשר יצוה' וגו' בכל מעשה שעושה כנ"ל, שוב מצאתי כדברים האלה בספר קדושת לוי, אכן האבות הקדושים עצמם אין לשער גודל דביקותם ומסירות נפשם תמיד להשם יתברך עד שמלאכי השרת נתקנאו בהם.

ולכן היה ראוי ליעקב לקרוא קריאת שמע כאשר בא אליו יוסף וראה אותו מלך אחר הצער הגדול שהיה לו בעבורו.

דיבורים נשגבים אלו של המהר"ל עשויים להתפרש בכמה פנים, ולאחר שהביאם **השפת אמת** (ויגש תרל"ז ד"ה נודע) פירש הענין כפשוטו, כי היה ירא לנפשו שעל ידי זה האהבה שנתמלא לבו ליוסף בנו ישכח ממנו אהבת הבורא יתברך, לכן לפני ששמח והתענג מראיית יוסף שכל כך ציפה וחיתה לראותו, מקודם התדבק בהקדוש ברוך הוא ועל ידי זה נשכח ממנו האהבה הגשמית.

וכענין זה מסופר על **החפץ חיים ע"ה** שאמר בעת הסתלקות בנו חביבו הצדיק ז"ל כי כעת יוכל לקיים ביתר שלימות את

וַיֵּאסֶר יוֹסֵף מְרַפְּכָתוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל צְנֹאָרָיו וַיִּבְכֶּה עַל צְנֹאָרָיו עוֹד (מו', כט). וברש"י אבל יעקב לא נפל על צווארי יוסף ולא נשקו - שהיה קורא את שמע.

מובא בספר **גור אריה למהר"ל** (מו' כט) מדוע נתייחד הזמן לקריאת שמע שהיה קורא, לפי שכאשר בא יעקב וראה את יוסף בנו מלך, נתמלא לבו אהבת ויראת השם בהכרה מלאה איך מידותיו הם טובות ושלימות ומשלם שכר טוב ליראיו, והיא מידת החסידים אשר יקרה להם טוב מיד הם מתדבקים אל הקדוש ברוך הוא על הטובות והאמת שעשה עמם, והנה זהו קריאת שמע בקבלת עול ויחוד מלכות שמים ואהבתו,

מילתא דפליאה

השתיקה כעין קמיע המציל את אדם מן היסורים

בְּנֵי וּבְנֵי בְנֵי אֹתוֹ בְּנֵיתָיו וּבָנוֹת בְּנָיו וְכָל זָרְעוֹ הָבִיָּא אֹתוֹ מִצְרִימָה (מו' ז).

לפעמים נדרש מהאדם לשתוק כדי שעל ידי זה תבוא ישועתו, ובמה דברים אמרים, כשחלילה וחס מתרגש על האדם יסורים מן השמים שאז העצה הטובה היא לשתוק ולא להתרעם על מידותיו של הקב"ה ולקבלם באהבה, כמו שאמרו (ברכות סב.) קבלה דיסורי שתיקוּתא ומבעי רחמי [ופירש בערוך (ערך קבל) שהשתיקה ובקשת הרחמים היא כעין קמיע המציל את אדם מן היסורים]. וכאשר מקבל את היסורים באהבה זוכה שירחמו עליו מן השמים ויטיבו אחריתו, כמו שכתב **האור החיים הקדוש** (בראשית מו ז), בשעה שירדו אבותינו למצרים היו מהם שקבלו עליהם את הגזירה באהבה, ובהם לא שלט השעבוד ובזכותם נצלו גם כל בני דורם, ורק לאחר שנפטרו אותם שקבלו יסורים באהבה אז התחיל קושי השעבוד, אבל אותם שירדו למצרים בעל כרחם לא עמדה זכותם להצילם מן השעבוד, ולכן מצינו שיוכבד בת לוי ושרח בת אשר לא הגינה זכותם על ישראל מן השעבוד, וטעם הדבר כי לא ירדו למצרים אלא בעל כרחם. ובזה יובן לשון הכתוב (שם) 'בניו ובני בניו אתו בנותיו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה', כי הבנים ירדו 'אתו' מרצונם, ואילו הבנות, וכן 'זרעו' שהם בני הבנות, לא ירדו מרצונם, והיו מסתפקים בדעתם האם לרדת ולהתענות בשעבוד מצרים ולפרוע שטר חוב הגלות, ורק יעקב הוא שהביאם אתו למצרים.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

אהבת ה' הבוערת בלב הצדיקים כרשפי אש

ובשל כך כשהרגיש מתיקות גדולה בעת שאמר קדושת 'כתר' בשבת קודש היה ירא שלא תהיה לו כלות הנפש מגודל מתיקות אור הנערב, ולקח שעון בידו והביט עליו כדי שעל ידי זה יוכל להחזיק את הנפש בתוך הגוף. באחד הימים, תוך כדי עבודתו הקדושה בדביקות בחי העולמים, התעלף הרבי ר' אלימלך וכל הפעולות שעשו להעירו לא הועילו מאומה. נבוכים ואובדי עצות קמו החסידים ונסעו **להרה"ק ר' אברהם משה מפשעווארסק ע"ה** לשאול את פיו כדת מה לעשות, ויעץ להם שיביאו בן אדם מגושם חוטא ומחלל שבת ויבקשו ממנו לגעת בידו הקדושה של הרבי. כששבו מנסיעתם עשו כעצתו, ויהי, אך נגע המחלל שבת בידו של הרבי ומיד נתעורר מדביקותו העילאית.

אין הצדיקים נמנעים מלהתקרב לאור העליון אף בידיעה שיגיעו עד כלות הנפש

סיפורים אלו הם מקצת דמקצת משבחים של קדושי עליון צדיקי הדורות אשר כל ימי חייהם מקיימים כל מצוה ומצוה בדביקות עצומה וקירבת אלקים עד כלות נפשם ממש בבחינת 'כי עליך הורגנו כל היום' (תהלים מד כג), וכך גילה **האור החיים הקדוש** (ריש פרשת אחרי) טפח ממדרגותיהם הקדושים והנשגבים בפירושו על מיתת נדב ואביהוא, ורבות התייגעו גדולי הדורות והמקובלים לבאר דבריו הטמירים והנעלמים בפירושו שם, ותוכן דבריו שמתו נדב ואביהוא בזה שנתקרב לפני אור עליון בחיבת הקודש, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, ורמז הכתוב בתיבת 'וימותו' הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מלהתקרב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות, עד כלות נפשם מהם.

יוסף שמר על אביו שלא יסתלק לעולמו מרוב דביקות

בדרך זו ניתן להבין מדוע יוסף לא קרא קריאת שמע, שכן אם בצדיקי הדורות נאמר כך, על אחת כמה וכמה יעקב אבינו ע"ה בחיר האבות בוודאי היה בבחינה זו, ולכן הוצרך יוסף להשיג על אביו בשעה שהוא קרא את שמע שלא תצא נפשו מרוב דביקות, ועל כן נפל על צוארו כדי להחזיקו בעולם הזה, ויתכן להוסיף שגם זה בכלל דברי הנחלת יעקב שיוסף היה עסוק במצות כיבוד אביו לשמור ולהשיג עליו.

פטירת המגיד מזלאטשוב בעת רעוא דרעוין מתוך דביקות עד כלות הנפש ועל פטירת המגיד **מזלאטשוב זלה"ה** מסופר, כי לערך שנתיים קודם פטירתו הוצרכו לשמור עליו שלא תצא נשמתו מרוב דביקות בבוראו, וביחוד בשבת קודש בעת רעוא דרעוין, ואירע מעשה בכ"ה באלול שנת תקמ"א בעת רעוא דרעוין בשבת קודש פרשת נצבים-וילך, היה כל כולו אחוז שרעפים ודבוק בבורא עולם עד כלות הנפש מרוב חיבה ותשוקה לבורא ברוך הוא, ובאמצע אמירת מאמר 'תא חזי' מזוהר הקדוש (יתרו פח) הנדפס בסידורים, בשעה שאמר 'ובהאי רצון אסתלק משה נביא מהימנא קדישא מעלמא' הגיע להתפשטות הגשמיות, וכשראתה זאת בתו הצדקת הזעיקה את אחיה הצדיק ר' יצחק, אך כשהגיע איחר את המועד וכבר נסתלק לבית עולמו.

עבודת התפילה של היהודי הקדוש מפרשיסחא במסירות נפש ממש

בדומה לזה מובא בספרים הקדושים על **היהודי הקדוש מפרשיסחא זלה"ה** שהסתלקותו היתה באמצע עבודתו בתפילה, וכידוע דרכו שהיו כל עניני תפילותיו במסירות נפש, ובאמת בסוף הלך לעולמו מתוך מסירות נפש בתפילתו. וכך העיד על נשמתו שהיא מאותם הקדושים שמסרו נפשם על קדושת השם, וממילא מוכרח להיות פטירתו על ידי דביקות, ובכל תפילה שצמאה נפשו להשם יתברך ומתדבק בו יתברך, אז השם יתברך חונן אותו ומשיב לו נפשו שיוסיף בעבודה על ידו, ואחר התפילה נחלש מאד ומוכרח לטעום תיכף אכילה או שתיה, וגם שלא להניחו לבדו בבית. ובימיו האחרונים נזהרו לשמור מאד ועמדו לידו תמיד מוכנים באיזה טעימה ליתן לו תיכף ומיד אחר סיימו התפילה, אמנם בפעם האחרונה נתעכב הדבר ותיכף נפל על הארץ, ומתוך דיבורים קדושים בדביקות עצומה שנמשכה ל"ו שעות נפרד מהאי עלמא ונסתלק לעולם העליון.

תשוקתו הגדולה של הנועם אלימלך להיפרד מעולם הזה ולהתקרב למקור הקדושה

גם עבודתו בקודש של **הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זלה"ה** כרוכה היתה תדיר במסירות נפש, כשכל רצונו ותשוקתו להיפרד מעולם הזה החומרי ולעמוד במקור הקדושה מבלי לבוש החומר העב,

ויאסר יוסף מִרְפָּתוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל צְוֹאָרָיו וַיִּבְךְּ עַל צְוֹאָרָיו עוֹד (מו כט). רש"י כתב לפרש 'עוד' מלשון רבוי, שהרבה יוסף והוסיף בבכי יותר על הרגיל, אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו הטעם שהיה קורא את שמע.

ונתקשו המפרשים דממה נפשך אם לא היה אז זמן קריאת שמע מדוע קרא יעקב אבינו, ואם כן היה אז הזמן לקרוא את שמע מדוע יוסף הצדיק לא קרא. ותיירץ **הנחלת יעקב** (הובא בשפתי חכמים) שיוסף היה עסוק במצות כיבוד אביו, ועל כן היה פטור מקריאת שמע כדין העוסק במצוה פטור מן המצוה (סוכה כו. שו"ע אורח סי' לח ס"ח).

הצדיקים הדבקים בקב"ה צריכים שמירה שלא תצא נפשם מגודל הדביקות

ונראה לתרץ באופן אחר, על פי הידוע ומבואר בספרים הקדושים מעלת ודרגת הצדיקים, אשר בעבודתם את השם יתברך בדביקות עצומה בקדושה ובטהרה ובסילודין כשרפים ומלאכים זוכים להתפשטות הגשמיות, עד היותם קרובים להיבטל ממציות ולהסתלקות נשמתם מחמת רוב כיסופין והשתוקקות ואהבת השם אשר בערה בהם, וכדי להציל את נפשם חייבים הם להתעסק בדבר גשמי או שיעמדו עליהם אנשי ביתם לשמור עליהם בשמירה יתירה ולעוררם לבל יסתלקו מן העולם הזה בשעת דביקותם.

פטירת הרמ"ע מפאנו ע"ה בשעת קריאת שמע

וכך נודע על **הרה"ק הרמ"ע מפאנו ע"ה** (בעל עשרה מאמרות) שהוצרך לשמירה שלא תיפרד נפשו מגופו מרוב דביקות להתפשטות הגשמיות בעת שהיה קורא קריאת שמע, ולכן בכל יום ויום קודם כניסתו לחדר המיוחד שהיה מתבודד בו ומקשר נשמתו בחי העולמים מאהבתו ודביקותו בו יתברך, היה נוהג לקבוע זמן למשמשו שיבוא ויעוררו עד שיפסיקנו מדביקותו. פעם אחת נפלה דליקה בעיר, ומחמת הבהלה שכח המשמש ולא בא בזמן שקבע לו רבו, ולאחר זמן מועט כשנזכר על כך מיד בא ונכנס לחדרו, אולם מצאו שכבר נצרר בצרור החיים ויצאה נשמתו הקדושה באחד על ידי מיתת נשיקה.

מילין וקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

עבודת ה' לא תלויה אף פעם באחרים

בקודש, שכשנכנס הכהן גדול לקודש הקדשים, וכן כל אדם בבואו לעבוד את עבודת הקודש, יסיר מלבו מחשבת 'כל אדם', ולא יהיה רצונו שיראו בני אדם עבודתו ולא שיכבדו אותו על כך.

על פי אלו הדברים פירוש משנתנו הוא, 'במקום שאין אנשים השתדל להיות איש', 'השתדל להיות איש' תמיד בעבודת בוראך כמו 'במקום שאין אנשים', היינו שישתדל להרגיש עצמו תמיד כמו במקום שאין אנשים, ולא יצפה לשום כבוד משום אדם.

יעקב אבינו השלים עצמו ביחוד עבודתו לשמים

הוא הדבר שמורה לנו תורתנו הקדושה באמרה (בראשית לב כה) 'ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו', וביאר **ברביד הזהב** (פר' וישלח ד"ה ויותר), שיעקב אבינו הגיע למדרגה זו שיהיה דומה בעיניו כאילו הוא איש יחידי בעולם, ולא היה בדעתו שום פניה זרה שתהיה עבודתו למצוא חן וכבוד בעיני בני אדם. ומחמת כן התקנא בו שרו של עשו וביקש להורידו ממדרגתו זו, ולכן 'ויאבק איש עמו', שנאבק להכניס בו מחשבה שיש עוד 'איש עמו', שלא תהיה עבודתו מיוחדת לשם ה'. אך בחסדי ה' 'וירא כי לא יכול לו', שלא הצליח להחלישו במאומה, כי בכל עת היה מדמה לעצמו בתוקף וחוזק שהוא ורק הוא שנמצא לבדו מול בוחן לבות, וממילא כל כוונתו הייתה אך ורק לשם שמים.

יוסף הצדיק טיהר עצמו מכל מיני פניות

זהו גם הפירוש בדברי יוסף הצדיק קודם שהתגלה לאחיו (בראשית מה א) 'הוציאו כל איש מעלי', שהיה מתיירא שמא תתערב בליבו מחשבת גאווה שאינו גומל רעה לאחיו על כל אשר הרעו עמו, ואדרבה הוא מקרב אותם ומסייע בידם. לפיכך הכין עצמו בהכנה רבה להיות דומה בעיניו כאילו אין עוד שום איש עמו, שתהיה מחשבתו טהורה מכל פניה בלתי לה' לבדו, ואכן מעיד עליו הכתוב (שם) 'ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו', שלא היתה במחשבתו שום פניה לקבל כבוד מבני אדם.

זה בזה. כי בהיות האדם בין אנשים הוא נזהר שיהיו מעשיו מתוקנים, אבל בהיותו בינו לבין עצמו ביחידות הוא עלול יותר להיכשל, ועל כן הזהירה אותנו התורה 'להצנע לכת עם אלוך', שגם בהיותך בצינעה כשאין אדם המבחין במעשיך תתן אל ליבך שאתה נמצא 'עם אלוך', כלומר, גם כשהינך במצב של 'הצנע' ביחידות, עליך לקיים 'תמים תהיה עם ה' אלהיך', וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קאב) 'אתהלך בתם לבבי בקרב ביתי', שאפילו בזמן שאני לבד בביתי אתנהג בתמימות לב עם הקדוש ברוך הוא.

ונרמזו הדברים בדברי משנתנו 'במקום שאין אנשים השתדל להיות איש', היינו גם כשאין מצוי בין אנשים השתדל להיות איש ולנהוג כפי שנדרש ממך, וכדברי המדרש שמואל ששמע מזקן אחד. וכן נרמז הדבר במה שאמרו להלן במשנה י"ג 'ואל תהי רשע בפני עצמך', גם כשאתה לבד בפני עצמך ואין מי שרואה אותך, היה זהיר במעשיך ולא תעשה מעשי רשע, כי מלוא כל הארץ כבוד.

כשעובד את ה' יחשוב כאילו ואין איש הרואהו

הלימוד השני הוא על פי מה שביאר הרה"ק **רבי נחמן מהורדנקה ע"ה** בפסוק (שמות לד א) 'ואיש לא יעלה עמך בכל ההר', כשאדם רוצה לעבוד ה' באמת ובתמימות, צריך הוא לחשוב ולדמות בעצמו כאילו הוא בעצמו יחידי בעולם, ולא תהיה לו שום פניה וכוונה לכבוד משום אדם בעולם, ובזה תהיה עבודתו שלמה ורצויה לה', וזה דבר הכתוב 'ואיש לא יעלה עמך' שכאשר הינך מתעלה בעבודת קונך אמוד בדעתך שאין איש שנמצא איתך ורואה מעשיך מלבד ה' יתברך היודע מצפוני ליבך ויושר לבבך. ועל פי זה פירש **בדגל מחנה אפרים** (פר' מטות ד"ה החלוצו) את הפסוק (ויקרא טז יז) 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר

הוציאו כל איש מעלי וגו' (מה, א).

אמרו חז"ל (אבות פ"ב, מ"ה) **במקום שאין אנשים השתדל להיות איש**. בספרי החסידות ביארו בזה שני דרכים, ושניהם מולכים להבנה כי אל לו לאדם לעבוד את ה' רק כשהוא בין אנשים, וחלילה כשאין אנשים 'עבוד את ה' בצורה אחרת, ודרגה נוספת היא כאשר הוא נמצא בין אנשים ועל העובד ה' מוטל שיעשה מעשיו בהרגשה כאילו ואין איש עמו וכל מעשיו הם רק לשם שמים, ובכך תהיה עבודתו שלמה, ושניהם רמוזים בדברי התנא במשנתנו.

הדרך האחת יסודית ביראת ה' ויראת חטא ואין עניינה חסידות כלל. והיא מה שאומרים 'לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי', והכוונה שגם כשנמצא לבדו 'ירא מה' יתברך הרואהו כמו שנאמר (ירמיה כג כד) 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'". על כך משלו המושלים לאדם שנכנס לקטוף פירות משדה של אחר ללא רשותו, והעמיד את בנו לשמור בפתח השדה כדי להזהיר אותו אם יבואו בני אדם. באמצע הקטיף צעק הבן לאביו שרואים את מעשיו, וכשיצא האב מהשדה הביט סביב ולא ראה שום אדם שרואה את מעשיו. אמר לו בנו, מן השמים מסתכלים ורואים את כל מעשיך.

ואלו דברי משנתנו 'במקום שאין אנשים השתדל להיות איש', כפי שכתב **במדרש שמואל**: ושמעתי מחכם זקן שאמר, 'ובמקום שאין אנשים' כלומר שאין שם שום איש רק אתה בחדרי חדרים ואין רואך ויודעך, ולכן לא תאמר אחטא כי מי רואני ומי יודעני, רק אפילו 'במקום שאין אנשים' ואין איש אתך בבית שם צריך ש'תשתדל להיות איש' צדיק ישר ונאמן.

'תמים תהיה' גם כשאתה 'הצנע לכת'

מה טוב להביא בעניין זה מה שפירש הרה"ק **רבי שמעלקא מניקלשבורג ע"ה**, דהנה בשתי מצוות נאמר 'עם ה' אלהיך' - 'תמים תהיה עם ה' אלהיך' (דברים יח ג), 'להצנע לכת עם אלהיך' (מכה ו ח), וביאר, שבא ללמד שפסוקים אלו קשורים הם

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל

אוצרות חיים המבור

זוהר המבור 'הכתר והכבוד'

עינים מאירות
קבלה

שערי זוהר

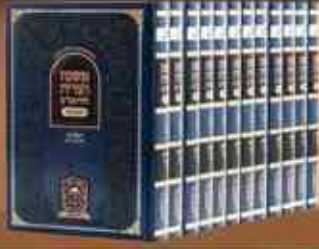
אוצר הראשון

שער הכוונות
פסחשער הכוונות
ראש השנה

רמב"ם המבור

ש"ע יומי

רמב"ם - המקווצר

משניות מבורות
מתיבתאמסילת ישראל
המבורפלא יועץ
המבורתומר דבורה
המבורשערי קדושה
המבורראשית חכמה
המבור

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 ודגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com